

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

χωροταξίας, πολεοδομίας
& περιφερειακής ανάπτυξης

03

Think Before You Print

Ενημερωτικό Δελτίο

Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας
Χωροταξίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ιούλιος 2009

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

Συναδέλφισσες και συνάδελφοι Μηχανικοί Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, αγαπητοί αναγνώστες,

Το νέο Δ.Σ. ξεκίνησε τη θητεία του έχοντας να ανταποκριθεί, μεταξύ άλλων προκλήσεων, και στην πρωτοβουλία του Προέδρου του Τ.Ε.Ε., κου Γ. Αλαβάνου, να θέσει σε διαδικασία Διαιτησίας τα επαγγελματικά θέματα της ειδικότητάς μας.

Η πρωτοβουλία του Προέδρου είναι προϊόν της συνεχούς και μακροχρόνιας προσπάθειας του Συλλόγου και των μελών του να αναδείξουν τα προβλήματα της ειδικότητας. Οι Μηχανικοί Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης αποτελούν μία από τις «νέες» ειδικότητες, η οποία καλείται να δραστηριοποιηθεί στην αγορά εργασίας με όρους που θέτει ένα अपархαιωμένο θεσμικό πλαίσιο και οι ισχυρές συντεχνιακές αντιστάσεις σε κάθε προσπάθεια εκσυγχρονισμού του.

Το πλαίσιο αυτό δημιουργεί αποκλεισμούς σε βάρος των νέων ειδικοτήτων και κυρίως σε βάρος των νέων επιστημόνων και επαγγελματιών.

Σκοπός του Δ.Σ. είναι να ανταποκριθεί με επάρκεια στην πρόκληση που έχει θέσει το Τ.Ε.Ε. για την ειδικότητα, θέτοντας τεκμηριωμένα, στην Επιτροπή Διαιτησίας, τα προβλήματα και τα αιτήματά μας. Στην προσπάθεια αυτή, πολύτιμη ήταν η στήριξη πλήθους συναδέλφων που με την εμπειρία και τις προτάσεις τους συνέβαλλαν ώστε η θέση του Συλλόγου να ανταποκρίνεται όσο το δυνατόν καλύτερα στα σημερινά προβλήματα και δεδομένα άσκησης του επαγγέλματος.

Ο πρώτος Απολογισμός Εργασιών της Επιτροπής Διαιτησίας αναγνωρίζει την πολυ-

πλοκότητα των θεμάτων αλλά παρουσιάζει μια θετική εκτίμηση για την ειδικότητα.

Αναγνωρίζεται ότι πρέπει να αναζητηθούν τρόποι αποδοχής των μελετητών Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης στις κατηγορίες μελετών που αιτούμαστε, ότι νομιμοποιούμαστε να έχουμε πρόσβαση στην κατηγορία μελετών 3: «Οικονομικές μελέτες», ότι θα πρέπει να εξεταστεί και ο τρόπος προσδιορισμού των μελετών, με την έννοια ότι σε κύρια αντικείμενα ειδικών κατηγοριών π.χ. μελέτες μεταφορών ή συγκοινωνιακών έργων είναι αναγκαία η πολεοδομική – χωροταξική διάσταση. Τέλος η Επιτροπή καταλήγει ότι η σύσταση Επιστημονικής Επιτροπής Ειδικότητας θα κριθεί ως αναγκαία.

Το τελικό πόρισμα της Επιτροπής Διαιτησίας θα δοθεί το Φθινόπωρο.

Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελπίζουμε ότι θα δοθούν λύσεις στα επιμέρους αιτήματα, που θα απελευθερώσουν τη δυναμική της ειδικότητας των Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, η οποία έχει πολλά να προσφέρει σε θέματα σχεδιασμού και ανάπτυξης στη χώρα μας.

Με τιμή,

Σοφία Καζάκη

Πρόεδρος του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.)

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Το ενημερωτικό δελτίο του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, με την ονομασία «**Π**», συντάσσεται σε τριμηνιαία βάση και αποστέλλεται στους αναγνώστες του μέσω e-mail.

Για την επιτυχία του εγχειρήματος θα πρέπει όλοι να συνδράμουμε συμμετέχοντας σε ομάδες εργασίας του Συλλόγου και των Περιφερειακών Τμημάτων, αποστέλλοντας περιλήψεις μελετών, ανακοινώσεις, ερευνητικές εργασίες και ότι άλλο θεωρούμε ότι μπορεί να ενδιαφέρει τα υπόλοιπα μέλη του Συλλόγου. Σημειώνεται ότι η στήλη «Χωροσκόπιο» επιδιώκει να φιλοξενεί αποκλειστικά άρθρα των μελών για περιοχές της Ελλάδας και του κόσμου, μέσα από την ιδιαίτερη ματιά του Μηχανικού Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Για τη σύνταξη του τεύχους θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερος τους συναδέλφους της Ομάδας Επιστημονικής και Τεχνικής Υποστήριξης. Οι απόψεις του Συλλόγου και των Περιφερειακών Τμημάτων του, περιλαμβάνονται στις στήλες «Νέα και Θέσεις του Συλλόγου» και «Επιστημονικά Θέματα».

Τη Συντακτική Επιτροπή αποτελούν οι διατελέσαντες Πρόεδροι του Συλλόγου. Η Συντακτική Επιτροπή είναι αρμόδια να καθορίσει το περιεχόμενο του κάθε τεύχους και διατηρεί το δικαίωμα να επεμβαίνει σε άρθρα που αποστέλλονται προς δημοσίευση, προκειμένου να διασφαλίζεται ο ενιαίος χαρακτήρας του τεύχους. Εφόσον κρίνει ότι οι παρεμβάσεις της ενδέχεται να αλλοιώσουν το περιεχόμενο ενός άρθρου, υποχρεούται να έλθει σε επικοινωνία με το συντάκτη, προκειμένου να λάβει τη σύμφωνη γνώμη του. Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους.

Παρακαλούμε για την έγκαιρη διευθέτηση ζητημάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των στοιχείων που αποστέλλετε. Ο Σύλλογος και η Συντακτική Επιτροπή δε φέρουν καμία ευθύνη για περιπτώσεις ενυπόγραφων άρθρων ή φωτογραφιών και λοιπών στοιχείων που έχουν αποσταλεί και τα οποία θίγουν πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

Επίσης, θα ήταν χρήσιμο οι υπογράφωντες τα διάφορα κείμενα να αναφέρουν την επαγγελματική και επιστημονική τους ιδιότητα, προκειμένου να δημοσιεύεται.

Η φωτογραφία στο εξώφυλλο του τεύχους είναι από το Μεξικό.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Σε αυτό το τεύχος βοήθησαν οι συναδέλφισσες και συνάδελφοι:

- Αιμιλία Αλεξανδροπούλου
- Άννα Γιαννιού
- Λίλα Γρηγορίου
- Ιωάννα Δούνια
- Σοφία Καζάκη
- Νίκος Κουτσομάρκος
- Χρυσός Μακράκης – Καραχάλιος
- Ματίνα Τριανταφυλλίδου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μήνυμα της Προέδρου	2
Από τη Συντακτική Επιτροπή	2
Επιστημονική και Τεχνική Υποστήριξη	3
Νέα και Θέσεις του Συλλόγου	4
Εκλογές 2009: Συγκροτήθηκαν σε Σώμα τα Όργανα του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.	4
Σεμινάριο του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.	5
Απολογισμός Δράσεων του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το 2ο τρίμηνο του 2009	6
Τα Νέα των Περιφερειακών Τμημάτων	8
Απολογισμός Δράσεων του Περιφερειακού Τμήματος Βόρειας Ελλάδας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το 2 ^ο τρίμηνο του 2009	8
Απολογισμός Δράσεων του Περιφερειακού Τμήματος Κεντρικής & Δυτικής Θεσσαλίας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το 2 ^ο τρίμηνο του 2009	9
Επιστημονικά Θέματα	10
Μεταπολεμικές Προσπάθειες Ρύθμισης του Μητροπολιτικού Χώρου της Θεσσαλονίκης	10
Βιώσιμος Πολεοδομικός Σχεδιασμός και Κλιματική Αλλαγή	22
Χωροσκόπιο	25
Αναπάντεχα πράσινα αστικά τοπία	25
Απόψεις Μελών*	27
9+1 σημεία για το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής	27
Άραγε, για ποιους σχεδιάζουμε;	30
Βιβλιοπαρουσιάσεις	32
Συνέδρια και Εκδηλώσεις	33
Από τον Τύπο	33
Λέξεις-κλειδιά προηγούμενων τευχών	37

ΝΕΑ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ**Εκλογές 2009: Συγκροτήθηκαν σε Σώμα τα Όργανα του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.**

Μετά την επιτυχημένη ολοκλήρωση της εκλογικής διαδικασίας του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, που διεξήχθη για πρώτη φορά σε πανελλαδικό επίπεδο (στην Αθήνα και στις έδρες των Περιφερειακών Τμημάτων, στη Λάρισα και στη Θεσσαλονίκη), την 8^η Μαρτίου 2009, και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, συγκροτήθηκε σε σώμα το νέο Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) και οι Διοικούσες Επιτροπές (Δ.Ε.) των Περιφερειακών Τμημάτων (Κεντρικής και Δυτικής Θεσσαλίας και Βόρειας Ελλάδας).

Το νέο **Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.** αποτελείται από τα εξής εκλεγμένα μέλη:

Πρόεδρος:.....Σοφία Καζάκη

Αντιπρόεδρος Α':...Ιωάννα Δούνια

Αντιπρόεδρος Β':...Χρυσός Μακράκης - Καραχάλιος

Γ. Γραμματέας:.....Αιμιλία Αλεξανδροπούλου

Ταμίας:.....Έλενα Νανούρη

Μέλος:.....Δημήτρης Σταθάκης

Μέλος:.....Τριαντάφυλλος Μιχαηλίδης

Η νέα **Δ.Ε. του Π.Τ.Β.Ε.** αποτελείται από τα εξής εκλεγμένα μέλη:

Πρόεδρος:.....Γιώργος Μπάκης

Γ. Γραμματέας:.....Νίκος Κουτσομάρκος

Ταμίας:.....Αιμιλία Αλεξανδροπούλου

Μέλος:.....Νατάσα Τασοπούλου

Μέλος:.....Νατάσα Ιωαννίδου

Κατά τη συνεδρίαση για τη συγκρότηση σε σώμα της νέας **Δ.Ε. του Π.Τ.Κ.Δ.Θ.**, ο συνάδελφος Χρήστος Κουτάκος υπέβαλλε την παραίτησή του για προσωπικούς λόγους, η οποία έγινε δεκτή. Στη θέση του συμμετέχει η πρώτη επιλαχούσα Ματίνα Τριανταφυλλίδου. Κατόπιν τούτου, η νέα Δ.Ε. αποτελείται από τα εκλεγμένα μέλη ως εξής:

Πρόεδρος:.....Άννα Γιαννιού

Αντιπρόεδρος Α':...Κασσιανή Ζήση

Αντιπρόεδρος Β':...Ελίζα Μάνου

Γ. Γραμματέας:.....Ματίνα Τριανταφυλλίδου

Ταμίας:.....Δημήτρης Μιμής

Μέλος:.....Λάμπρος Κίσσας

Μέλος:.....Μαρία Νικολαΐδου

Στις τριμελείς Εξελεγκτικές Επιτροπές του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. και των Περιφερειακών Τμημάτων εκλέχτηκαν οι ακόλουθοι:

- Στον Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. οι:
 - Ιωάννης Σαράτσης
 - Κατερίνα Κοντοπίδη
 - Ελίζα Ταμουρίδου
- Στο Π.Τ.Β.Ε. οι:
 - Βάσω Κουτσουμαράκη
 - Ελένη Βεράνη
 - Πόπη Παπαδοπούλου
- Στο Π.Τ.Κ.Δ.Θ. οι:
 - Ηλίας Πογιαρίδης
 - Μαρία Βανταλή
 - Νίκος Ζιώζιας

Αναλυτική ενημέρωση για τα ανωτέρω έχει ήδη γίνει ηλεκτρονικά σε όλα τα μέλη του Συλλόγου. Επίσης, έχουν δημοσιευτεί στο Ενημερωτικό Δελτίο του Τ.Ε.Ε. και στις έντυπες εκδόσεις των Τοπικών Τμημάτων του καθώς και στους σχετικούς πίνακες ανακοινώσεων.

Καλή δύναμη και καλή επιτυχία στο έργο όλων, για την προάσπιση του επαγγέλματός μας και την προώθηση του επιστημονικού αντικειμένου της ειδικότητας.

Σεμινάριο του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α

Ολοκληρώθηκε με επιτυχία το Σεμινάριο που οργάνωσε ο Σύλλογος Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.) και το Περιφερειακό Τμήμα Βόρειας Ελλάδας (Π.Τ.Β.Ε.) με την αρωγή του Τ.Ε.Ε./ Τ.Κ.Μ. Το σεμινάριο είχε τίτλο **«Πολεοδομικές Εφαρμογές στην Ελλάδα: Από τη σύγχρονη θεωρία στην ελληνική πρακτική»** και πραγματοποιήθηκε στο διάστημα 15 – 19 Ιουνίου στο κτίριο του Τ.Ε.Ε. στη Θεσσαλονίκη.

Εισηγητές του σεμιναρίου ήταν οι:

- Α. Γιαννακού, Δρ. Χωροτάκτης – Πολεοδόμος,
- Δ. Δούμας, Αρχιτέκτων – Πολεοδόμος
- Ε. Κωτσοπούλου, Αγρονόμος - Τοπογράφος Μηχανικός

Το σεμινάριο παρακολούθησαν συνάδελφοι Μηχανικοί Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης καθώς και μηχανικοί άλλων ειδικοτήτων.

Την τελευταία ημέρα του σεμιναρίου, παρουσία όλων των εισηγητών, έλαβε χώρα μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα **συζήτηση για τα προβλήματα και τις προοπτικές του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα**. Η συζήτηση αυτή θα ήταν χρήσιμο να αποτελέσει εφαλτήριο για την υλοποίηση ανάλογων δράσεων στο μέλλον (σεμινάρια, ημερίδες, αφιερώματα, κλπ.), και με πρωτοβουλίες των μελών, προκειμένου να υπάρξει ένας εποικοδομητικός διάλογος για το μέλλον του επιστημονικού και επαγγελματικού μας πεδίου.

Φωτογραφίες: Εισηγητές και συμμετέχοντες στο σεμινάριο του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ευχαριστούμε τους εισηγητές και τους συναδέλφους, που ασχολήθηκαν με τη διοργάνωση του σεμιναρίου. Επίσης, ευχαριστούμε το Τ.Ε.Ε./ Τ.Κ.Μ. για τη θετική ανταπόκριση στο αίτημα μας καθώς και τον πρόεδρο του Τ.Ε.Ε./ Τ.Κ.Μ. κ. Τ. Κονακλίδη που παρέστη σε ημίωρη συζήτηση σχετικά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Μ.Χ.Π.Π.Α. στην αγορά εργασίας και τις ανάγκες επιμόρφωσης των μηχανικών, εν γένει.

Οι συμμετέχοντες στο σεμινάριο θα παραλάβουν **Βεβαίωση Παρακολούθησης** από το Τ.Ε.Ε./ Τ.Κ.Μ. Για το σκοπό αυτό κρίνεται σκόπιμο να παρακολουθούν τις σχετικές ανακοινώσεις στην ιστοσελίδα του Τ.Ε.Ε./ Τ.Κ.Μ. και στο ΤΕΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ.

Απολογισμός Δράσεων του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το 2ο τρίμηνο του 2009

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου τριμήνου (Απρ. – Ιουν. 09) ο Σύλλογος Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης πραγματοποίησε τις εξής δράσεις:

- **04/09 – σήμερα:** Συμμετοχή του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α στη διαδικασία της Διαιτησίας για τα επαγγελματικά θέματα της Ειδικότητας. *Ενώπιον της Επιτροπής Διαιτησίας, παρέστησαν εκ μέρους του Δ.Σ. οι Σ. Καζάκη και Ι. Δούνια.*
- **04/09 – 17/06/09:** Προετοιμασία και κατάθεση στην Επιτροπή Διαιτησίας συ-

- μπληρωματικού υπομνήματος για τα επαγγελματικά δικαιώματα και τα επισημονικά θέματα της ειδικότητας. Επιμέλεια: Σ. Καζάκη με την υποστήριξη των μελών του Δ.Σ., των Δ.Ε. των Περιφερειακών Τμημάτων και των μελών του Συλλόγου.
- **01/04-30/04/09**: Συμμετοχή στη διαμόρφωση ερωτηματολογίου για την επαγγελματική εξέλιξη και την προοπτική στην αγορά εργασίας των Μ.Χ.Π.Π.Α. σε συνεργασία με το Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Επιμέλεια: Α. Αλεξανδροπούλου, Ι. Δούνια, Σ. Καζάκη, Χρ. Μακράκης - Καραχάλιος, Ε. Νανούρη.
 - **06/04/09**: Συνάντηση (σε συνεργασία και με το Π.Τ.Β.Ε.) με τους φοιτητές του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης του Α.Π.Θ. στη Βέροια σχετικά με την πρόταση του Τμήματος για το Φ.Ε.Κ. των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων του. *Εκ μέρους του Δ.Σ. παρέστη η Α. Αλεξανδροπούλου.*
 - **16/04/09**: Αποστολή προς το Τ.Ε.Ε. θεματικών πεδίων που αναφέρονται στην ειδικότητα του Μ.Χ.Π.Π.Α. για το έργο του Τ.Ε.Ε. «Εκπαίδευση Μηχανικών σε Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών». Επιμέλεια: Δ. Σταθάκης.
 - **29/04/09**: Συμμετοχή σε συνάντηση στο Τ.Ε.Ε. με θέμα την οικονομική κρίση. *Εκ μέρους του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. παρευρέθη η Δ. Τσαλκανδρά.*
 - **11/05/09**: Συνάντηση στο Τ.Ε.Ε. με άλλους συλλόγους Μηχανικών για μια πρώτη συζήτηση για το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής. *Εκ μέρους του Δ.Σ. παρευρέθησαν οι Σ. Καζάκη, Ε. Νανούρη.*
 - **15/05/09**: Αποστολή προς το Τ.Ε.Ε. αιτήματος χρηματοδότησης Ομάδας Εργασίας για την επικαιροποίηση /συμπλήρωση της μελέτης με τίτλο «Επαγγελματικό αντικείμενο των Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης» που είχε εκπονηθεί το 2006. Επιμέλεια: Ι. Δούνια, Σ. Καζάκη.
 - **28/05/09**: Επιστολή στο Ε.Δ. του Τ.Ε.Ε., κατόπιν σχετικής πρόσκλησης προς τους Συλλόγους των Μηχανικών, κειμένου σχετικά με την οικονομική κρίση και τον αντίκτυπό της στην ειδικότητα και κυρίως στους νέους μηχανικούς. Επιμέλεια: Α. Αλεξανδροπούλου, Σ. Καζάκη.
 - **08/06/09**: Δημοσίευση στο Ε.Δ. του Τ.Ε.Ε. (τεύχος 2539/08.06.09) ανακοίνωσης με αφορμή την Ημέρα Προστασίας Περιβάλλοντος. Επιμέλεια: Α. Αλεξανδροπούλου, Χρ. Μακράκης – Καραχάλιος.
 - **30-31/05/09**: Κατάθεση στην Αντιπροσωπεία του Τ.Ε.Ε. επιστολής σχετικά με την ανάγκη δημιουργίας νέας Ε.Ε.Ε. Μ.Χ.Π.Π.Α. και των θετικών για το θέμα ψηφισμάτων / αποφάσεων περιφερειακών τμημάτων του Τ.Ε.Ε. (Τμήματα Ανατολικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Κεντρικής και Δυτικής Θεσσαλίας). Επιμέλεια: Α. Αλεξανδροπούλου, Ι. Δούνια, Σ. Καζάκη.
 - **09/06/09**: Πραγματοποιήθηκε ενημέρωση-ανοιχτή συζήτηση στη Θεσσαλονίκη μεταξύ μελών του Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. και μελών του Π.Τ.Β.Ε. για τη διαδικασία της διαιτησίας και τις θέσεις του Συλλόγου. *Εκ μέρους του Δ.Σ. παρευρέθησαν οι Α. Αλεξανδροπούλου, Σ. Καζάκη, Χρ. Μακράκης - Καραχάλιος, Τ. Μιχαηλίδης, Ε. Νανούρη.*

- **13/06/09:** Πραγματοποιήθηκε ενημέρωση-ανοιχτή συζήτηση στη Λάρισα μεταξύ μελών του Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. και μελών του Π.Τ.Κ.Δ.Θ. για τη διαδικασία της διαιτησίας και τις θέσεις του Συλλόγου. *Εκ μέρους του Δ.Σ. παρευρέθησαν οι Α. Αλεξανδροπούλου, Σ. Καζάκη, Χ. Μακράκης – Καραχάλιος.*
- **15-19/06/09:** Υλοποίηση σεμιναρίου του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. και του Π.Τ.Β.Ε. σε συνεργασία με το Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. στις εγκαταστάσεις του τελευταίου με θέμα «Πολεοδομικές Εφαρμογές στην Ελλάδα: Από τη σύγχρονη θεωρία στην ελληνική πρακτική». *Επιμέλεια: Α. Αλεξανδροπούλου.*
- **27/06/09:** Πραγματοποιήθηκε ενημέρωση-ανοιχτή συζήτηση στην Αθήνα μεταξύ μελών του Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. και μελών του Συλλόγου για τη διαδικασία της διαιτησίας και τις θέσεις του Συλλόγου. *Εκ μέρους του Δ.Σ. παρευρέθησαν οι Α. Αλεξανδροπούλου, Ι. Δούνια, Σ. Καζάκη, Χρ. Μακράκης – Καραχάλιος, Δ. Σταθάκης.*
- **27/06/09:** Πραγματοποιήθηκε ενημέρωση-ανοιχτή συζήτηση στα Ιωάννινα με μέλη του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για τη διαδικασία της διαιτησίας και τις θέσεις του Συλλόγου. *Εκ μέρους του Δ.Σ. παρέστη ο Τ. Μιχαηλίδης.*

Τα Νέα των Περιφερειακών Τμημάτων

Απολογισμός Δράσεων του Περιφερειακού Τμήματος Βόρειας Ελλάδας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το 2^ο τρίμηνο του 2009

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου τριμήνου (Απρ. – Ιουν. 09) το Περιφερειακό Τμήμα Βόρειας Ελλάδας (Π.Τ.Β.Ε.) του Συλλόγου

Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης πραγματοποίησε τις εξής δράσεις:

- **06/04/09:** Συνάντηση (σε συνεργασία με τον Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.) με τους φοιτητές του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης του Α.Π.Θ. στη Βέροια σχετικά με την πρόταση του Τμήματος για το Φ.Ε.Κ. των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων του. *Εκ μέρους της Δ.Ε. παρέστη ο Γ. Μπάκης.*
- **06/04/09:** Δημοσίευση σύνοψης της γνωμοδότησης του Π.Τ.Β.Ε. για το Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης στο Ενημερωτικό Δελτίο του Τ.Ε.Ε. (Τεύχος 2531/06.04.09). *Επιμέλεια: Ν. Κουτσομάρκος, Χρ. Μακράκης – Καραχάλιος.*
- **13/04/09:** Ειδική συνεδρίαση για τη συγκρότηση της Δ.Ε. του Π.Τ.Β.Ε. σε σώμα.
- **13-14/04/09:** Αποστολή αιτήματος προς τη Διοικούσα Επιτροπή (Δ.Ε.) του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. για τη σύσταση νέας Ε.Ε.Ε. Μ.Χ.Π.Π.Α. και συνεδρίαση της Δ.Ε. για το θέμα, όπου παρέστη ο Πρόεδρος του Π.Τ.Β.Ε, Γ. Μπάκης και η Ταμίας Α. Αλεξανδροπούλου. Η Δ.Ε. αποφάσισε θετικά στην έκδοση απόφασης με την οποία συνηγορεί στο αίτημα. Το έγγραφο της απόφασης εστάλη στις 28/05/09 στον Πρόεδρο του Τ.Ε.Ε. και κοινοποιήθηκε στην Αντιπροσωπεία του Τ.Ε.Ε.
- **16/04/09:** Έγγραφο ενημέρωση στα τοπικά τμήματα του Τ.Ε.Ε. (Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ., Τ.Ε.Ε./Τ.Α.Μ., Τ.Ε.Ε./Τ.Δ.Μ., Τ.Ε.Ε./Τ.Θ.) και ανακοίνωση στο «ΤΕΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ», για τη συγκρότηση της νέας Δ.Ε. του Π.Τ.Β.Ε. σε σώμα *Επιμέλεια: Ν. Κουτσομάρκος, Γ. Μπάκης.*
- **03/06/09:** Αποστολή αιτήματος προς τον Σύλλογο Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών & Πληροφορικής Βόρειας

Ελλάδας για φιλοξενία του Π.Τ.Β.Ε. στα γραφεία του. Επιμέλεια: Α. Αλεξανδροπούλου, Γ. Μπάκης.

- **09/06/09**: Πραγματοποιήθηκε ενημέρωση-ανοιχτή συζήτηση μεταξύ μελών του Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. και μελών του Π.Τ.Β.Ε. για τη διαδικασία της διαιτησίας και τις θέσεις του Συλλόγου. *Στη συνάντηση παρευρέθη το σύνολο των μελών της Δ.Ε. του Π.Τ.Β.Ε.*
- **12/06/09**: Επιστολή προς το Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. και επαναδιατύπωση του αιτήματος για τη σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής Μ.Χ.Π.Π.Α. για την Άδεια Άσκησης Επαγγέλματος. Επιμέλεια: Α. Αλεξανδροπούλου, Γ. Μπάκης.
- **15/06/09**: Δημοσίευση στο «ΤΕΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ» άρθρου για τον βιώσιμο πολεοδομικό σχεδιασμό και την κλιματική αλλαγή στο πλαίσιο του αφιερώματος για την Ημέρα προστασίας του περιβάλλοντος (Τεύχος 377/15.06.09) από μέλη του Π.Τ.Β.Ε. και της Μόνιμης Επιτροπής Χωροταξίας του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. Επιμέλεια: Χρ. Μακράκης – Καραχάλιος, Γ. Μπάκης
- **15-19/06/09**: Υλοποίηση σεμιναρίου του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. και του Π.Τ.Β.Ε. σε συνεργασία με το Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. στις εγκαταστάσεις του τελευταίου με θέμα «Πολεοδομικές Εφαρμογές στην Ελλάδα: Από τη σύγχρονη θεωρία στην ελληνική πρακτική». Επιμέλεια: Α. Αλεξανδροπούλου.

Απολογισμός Δράσεων του Περιφερειακού Τμήματος Κεντρικής & Δυτικής Θεσσαλίας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το 2^ο τρίμηνο του 2009

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου τριμήνου (Απρ. – Ιουν. 09) το Περιφερειακό Τμήμα Κεντρικής και Δυτικής Θεσσαλίας

(Π.Τ.Κ.Δ.Θ.) του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης πραγματοποίησε τις εξής δράσεις:

- **30/04/09**: Πραγματοποίηση ειδικής συνεδρίασης για τη συγκρότηση της Δ.Ε. του Π.Τ.Κ.Δ.Θ. σε σώμα.
- **18/05/09**: Έγγραφο ενημέρωση στο Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ. και ανακοίνωση στο περιοδικό του για τη συγκρότηση της νέας Δ.Ε. του Π.Τ.Κ.Δ.Θ. σε σώμα. Επιμέλεια: Μ. Τριανταφυλλίδου
- **19/05/09**: Συνάντηση των μελών της Δ.Ε. με τον Πρόεδρο του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ. κ. Ντίνο Διαμάντο και υποβολή κειμένου - προγράμματος δράσης για τη συνεργασία του Τ.Ε.Ε. με το Περιφερειακό Τμήμα. *Το κείμενο συντάχθηκε με τη συνεργασία όλων των μελών της Δ.Ε. Στη συνάντηση παρευρέθησαν οι Α. Γιαννιού, Κ. Ζήση, Ε. Μάνου, Μ. Τριανταφυλλίδου, Μ. Νικολαΐδου.*
- **25/05/09**: Κατόπιν αιτήματος του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για τη σύσταση ξεχωριστής Ε.Ε.Ε. Μ.Χ.Π.Π.Α., συνεδρίασε η Δ.Ε. του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ. όπου παρέστη και η Πρόεδρος του Π.Τ. Α. Γιαννιού, και αποφάσισε θετικά στην έκδοση απόφασης με την οποία συνηγορεί στο αίτημα. Το έγγραφο της απόφασης εστάλη στον Πρόεδρο της Αντιπροσωπείας κ. Γιάννη Θεοδωράκη και στον Πρόεδρο της Δ.Ε. του Τ.Ε.Ε. κ. Γιάννη Αλαβάνο.
- **05/06/09**: Πρόσκληση στην έκτακτη ανοιχτή συνεδρίαση της Αντιπροσωπείας του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ. με θέμα «ΕΣΠΑ-Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον». *Στην συνεδρίαση παρέστησαν τα μέλη της Δ.Ε. του Π.Τ.Κ.Δ.Θ., Α. Γιαννιού, Κ. Ζήση, Ε. Μάνου, Μ. Τριανταφυλλίδου, Μ. Νικολαΐδου.*
- **13/06/09**: Πραγματοποιήθηκε ενημέρωση-ανοιχτή συζήτηση μεταξύ μελών του

Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. και μελών του Π.Τ.Κ.Δ.Θ. για τη διαδικασία της διαιτησίας και τις θέσεις του Συλλόγου.

- **18/06/09:** Βράβευση των επιτυχόντων στο Διαγωνισμό Ιδεών με θέμα «Αξιοποίηση της Τάφρου Χατζηχαλάρ στη Λάρισα», η οποία πραγματοποιήθηκε στο χώρο της Δ.Ε.Υ.Α.Λ. Εκπροσώπησε τον Σύλλογο από την νυν Πρόεδρο Α. Γιαννιού και από τον τέως Πρόεδρο του Π.Τ. Λ. Κίσσα, ο οποίος συμμετείχε και στην επιτροπή αξιολόγησης των διαγωνιζομένων.
- **20/06/09:** Συνέντευξη με τον Πρόεδρο του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ. κ. Ντίνο Διαμάντο. Οι ερωτήσεις ετοιμάστηκαν από τους Α. Γιαννιού, Μ. Νικολαΐδου σε συνεργασία με το Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. και συγκεκριμένα τους Σ. Καζάκη και Χρ. Μακράκη - Καραχάλιο.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Μεταπολεμικές Προσπάθειες Ρύθμισης του Μητροπολιτικού Χώρου της Θεσσαλονίκηςⁱ

Ευχαριστούμε τον κο Φάνη Ματίκα, Δρ. Αρχιτέκτονα - Πολεοδόμο, Υπεύθυνο του Τομέα Χωροταξικού Σχεδιασμού του ΟΡΘΕ, που μας κατέυθυνε στη βιβλιογραφική μας αναζήτηση και μας μετέφερε προσωπικές του εμπειρίες και βιώματα.

Η ραγδαία πληθυσμιακή και οικιστική ανάπτυξη της πόλης της Θεσσαλονίκης τα τελευταία εκατό χρόνια είναι συνυφασμένη με προσπάθειες για την οργάνωση του χώρου της. Η Ομάδα Εργασίας για το Α΄ Στάδιο της Μελέτης του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου

Θεσσαλονίκης του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, έκρινε ότι θα ήταν χρήσιμο να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο θέμα του Ρυθμιστικού Σχεδίου, καθώς θα επηρεάσει τη ζωή όλων μας.

Εξάλλου, στο πρόσφατο τριμηνιαίο ενημερωτικό δελτίο του Συλλόγου, εκτός από την παρουσίαση της σχετικής γνωμοδότησης (έχει δημοσιευτεί στο ΤΕΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ, ενώ περίληψή της δημοσιεύτηκε και στο Ενημερωτικό Δελτίο του ΤΕΕ), δημοσιεύτηκε σχετικό άρθρο μελών (μεταξύ των οποίων και αυτών που επιμελήθηκαν το παρόν), όπου αναφέρονταν η ανάγκη συνέχισης της ενημέρωσης του κόσμου και διεύρυνσης του ακροατηρίου, προκειμένου να βελτιωθεί η πληροφόρηση και να αυξηθεί η συμμετοχή των πολιτών στις διαδικασίες διαβούλευσης, άρα και στο σχεδιασμό.

Αξιοποιώντας λοιπόν τμήμα του υλικού που συλλέχθηκε στο στάδιο της διαβούλευσης, παρουσιάζονται στη συνέχεια οι κυριότερες προσπάθειες ρύθμισης του χώρου μεταπολεμικά σε μητροπολιτικό επίπεδο και ορισμένες από τις σημαντικότερες προτάσεις τους.

Η Χωροταξική Μελέτη Θεσσαλονίκης (1968)

Η πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια ρύθμισης του χώρου στη Θεσσαλονίκη μεταπολεμικά υπήρξε η Χωροταξική Μελέτη Θεσσαλονίκης που ξεκίνησε το 1966 και ολοκληρώθηκε το 1968 υπό την εποπτεία του Καθηγητή Ι. Τριανταφυλλίδη. Η επικρατούσα την εποχή εκείνη αντίληψη ότι όλες οι συνιστώσες της αστικής ανάπτυξης μπορούν να οργανωθούν με απόλυτα ορθολογικό τρόπο αποτυπώνεται στον ενδελεχή προγραμματισμό και οργάνωση των χρήσεων. Η μελέτη είχε 50ετή χρονικό ορίζοντα και προέβλεπε ότι το 2016 η πόλη θα αριθμούσε 1,4 εκ. κατοίκους και θα εκτεινόταν σε μια περιοχή 35.000 εκτ., η οποία θα εξασφάλιζε «την

ⁱ Το κείμενο, σε συνοπτική μορφή, έχει αποσταλεί για δημοσίευση σε τεχνικό περιοδικό.

άνετον ανάπτυξιν των κοινόχρηστων λειτουργιών, δια την ικανοποίηση της αυξανόμενης ανάγκης κοινωνικής δράσεως των κατοίκων»ⁱⁱ.

Χάρτης 1. Χωροταξική Μελέτη Θεσσαλονίκης (1968): Διευθύνον Σχέδιο 50ετίας.

Οι αρχές που υιοθέτησε η Χωροταξική Μελέτη, ήταν εμπνευσμένες από τις αρχές του μοντέρνου κινήματος για την οργάνωση και τον σχεδιασμό των πόλεων, που μεσουρανούσε εκείνη την περίοδο, με χαμηλές πυκνότητες, ορθολογική κατανομή του πληθυσμού σε πολεοδομικές ενότητες κ.ο.κ. Εντούτοις, η Μελέτη δεν απέκτησε ποτέ δεσμευτικό χαρακτήρα ενώ ο συγκεκριμένος τρόπος προσέγγισης ήρθε σε αντίθεση με την ελληνική πραγματικότητα και την οικιστική ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι προτάσεις της για την επέκταση της ζώνης κατοικίας προς τα δυτικά-βορειοδυτικά μέχρι τον Αξιό ποταμό δε συμ-

βάδισαν με τις πραγματικές τάσεις που ακολούθησανⁱⁱⁱ. Ωστόσο, η Μελέτη ανέδειξε την ανάγκη ύπαρξης στρατηγικού σχεδιασμού για την πόλη. Αποτέλεσε μια βάση πληροφοριών για διάφορους τομείς που σχετίζονται με την ανάπτυξή της και λήφθηκε υπόψη σε διαφορετικό βαθμό από μεταγενέστερες προσπάθειες που έγιναν για τον σχεδιασμό της^{iv}.

Ορισμένα σημεία της Μελέτης, που παρουσιάζουν ενδιαφέρον, καθώς εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο διαλόγου είναι τα εξής:

α) Η Χωροταξική Μελέτη έθετε ως ζήτημα (ήδη από τότε) τη μετεγκατάσταση της Δ.Ε.Θ., αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα απελευθέρωσης του χώρου που εξακολουθεί να κατέχει ακόμη και σήμερα και ο οποίος χαρακτηριζόταν ως ζωτικής σημασίας για την πόλη. Αναγνωρίζονταν, επίσης, τα προβλήματα κυκλοφορίας που δημιουργούνταν κατά τη λειτουργία της και η αδυναμία μελλοντικής της επέκτασης στη συγκεκριμένη θέση. Μάλιστα, λαμβάνοντας υπόψη το χαρακτήρα που είχε προσλάβει, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, ως «Διεθνής Εμποροπανήγυρης», με ποικίλα βιομηχανικά, βιοτεχνικά, αγροτικά εκθέματα και εκθέματα λαϊκής τέχνης και χειροτεχνίας και προβλέποντας μια αύξηση της σημασίας του βιομηχανικού τμήματός της, που απέδιδε στη μελλοντική ανάπτυξη της βιομηχανίας της Θεσσαλονίκης, πρότεινε, σε ένα πλαίσιο διατήρησης των ισορροπιών στη χωρική οργάνωση του αστικού σχηματισμού, τη δημιουργία τριών πόλων, ως εξής: τον πυρήνα της διοίκησης σε τμήμα της υπάρχουσας θέσης στο κέντρο της πόλης και τη μεταφορά της μεν Εμποροπανήγυρης στη Μίκρα, της δε Βιομηχανικής Έκθεσης στο Καλοχώρι.

ⁱⁱ Τριανταφυλλίδης, 1968, σελ. 143.

ⁱⁱⁱ Γιαννακού, 2008, σελ. 459.

^{iv} Ανδρικοπούλου κ.ά., 2007, σελ. 260.

β) Οι επιφάνειες πρασίνου στην πόλη υπολογίζονταν σε 35 Ha και κρίνονταν «τελείως ανεπαρκείς». Χαρακτηριστικά αναφερόταν ότι το τότε υπάρχον ποσοστό 0,076 Ha πρασίνου ανά 1.000 άτομα θα έπρεπε να φτάσει στα 4,7 Ha στο μέλλον, δηλαδή να εξηναπλασιαστεί. Για το σκοπό αυτό προβλεπόταν η ανάπτυξη πρασίνου τόσο εντός των ζωνών κατοικίας όσο και εκτός αυτών (π.χ. Σείχ-Σου), ώστε στο τέλος της 50ετίας οι εκτάσεις αμιγούς πρασίνου να ανέρχονταν σε 6.500 Ha εντός των ορίων της πόλης (και επιπλέον 15.000 Ha για το Σείχ Σου και τη λεγόμενη «εξωτερική βλάστηση»). Με άλλα λόγια η Χωροταξική Μελέτη, αναγνωρίζοντας τη σημαντική έλλειψη πρασίνου, όριζε ότι μέχρι το 2016 το 1/5 της έκτασης της πόλης θα έπρεπε να καλύπτεται από πράσινο, πρόβλεψη η οποία προφανώς είναι πολύ μακριά από τη σημερινή πραγματικότητα.

γ) Επισημαινόταν ο ταχύς ρυθμός αύξησης του αριθμού των οχημάτων που οδηγούσε σε υψηλότερους φόρτους και προτεινόταν η μεταφορά της οδικής κυκλοφορίας που δεν αφορούσε στην πόλη, εξωτερικά αυτής, μέσω κλειστού περιφερειακού αυτοκινητόδρομου κυκλικής μορφής, που θα ένωνε υποθαλάσσια τα δύο άκρα Μεγάλου Εμβόλου και εκβολών Αξιού, μακριά από το ιστορικό κέντρο και το παραθαλάσσιο μέτωπο. Παράλληλα προτεινόταν η δημιουργία μετρό, επίσης σε κυκλική μορφή, που θα εξυπηρετούσε την πόλη και μεγάλο τμήμα των προαστίων της, διερχόμενο και από την προαναφερθείσα σήραγγα.

δ) Προβλεπόταν ότι η επέκταση των οικισμών στο μέλλον σε συνδυασμό με τη συνεχή αύξηση των αεροπορικών μεταφορών και της σημασίας της πόλης θα δημιουργούσε προβλήματα στη λειτουργία του αεροδρομίου. Για το λόγο αυτό προτεινόταν η μεταφορά της κύριας κίνησης και των εμπορικών πτήσεων σε νέα θέση δυτικά του Αξιού και η διατήρηση του αεροδρομίου της

Μίκρας μόνο για την εξυπηρέτηση των ιδιωτικών αεροσκαφών και του αεραθλητισμού.

ε) Θωρώντας την περιοχή της πόλης σαν απόληξη ενός πλωτού άξονα Δούναβη – Μοράβα – Αξιού, επεσήμαινε ότι αν δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις σύνδεσης του βαλκανικού χώρου και των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης με τη θάλασσα θα απαιτούνταν η δημιουργία ενός νέου λιμένα, ο οποίος θα αποτελούσε το σημαντικότερο σταθμό του συντομότερου δρόμου μεταξύ Κεντρικής Ευρώπης και Αφρικής – Ινδικού Ωκεανού. Ο υφιστάμενος λιμένας θα εξακολουθούσε να εξυπηρετεί την επιβατική και τμήμα της εμπορικής κίνησης, ενώ ο νέος λιμένας προοριζόταν να ικανοποιήσει εμπορευματικές και ναυπηγικές ανάγκες. Χωροθετούνταν δε στην περιοχή μεταξύ Αξιού και Αλιάκμονα καθώς θεωρούνταν ότι γειτνιάζει με τα υπόλοιπα δίκτυα μεταφορών και μπορούσε να συνδεθεί μέσω του Λουδία και του Αξιού με την Κεντρική Ευρώπη (πλωτή σύνδεση Κεντρικής Ευρώπης – Θεσσαλονίκης). Το θέμα της δημιουργίας του νέου λιμένα, γνωστού αργότερα και ως Ευρωλιμένα, εξακολούθησε να απασχολεί την κεντρική διοίκηση και τους τοπικούς φορείς τουλάχιστον για μια δεκαπενταετία, αλλά τελικώς η ιδέα εγκαταλείφθηκε (βλ. παρακάτω).

στ) Πρόταση της Μελέτης αποτελούσε, επίσης, η μεταφορά των στρατιωτικών εγκαταστάσεων που βρίσκονταν εντός του αστικού ιστού και που η έκτασή τους υπολογιζόταν σε 500 Ha, σε χώρο με καλύτερη προσπέλαση. Ο χώρος αυτός εντοπιζόταν βόρεια του περάσματος του Δερβενίου, που εκπλήρωνε τότε συνθήκες ασφάλειας, μη γειτνίασης με οικισμούς κλπ.

ζ) Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η Χωροταξική Μελέτη προέβλεπε την ίδρυση ενός Οργανισμού, ο οποίος θα αναλάμβανε την υλοποίησή της. Μάλιστα, σε αντίθεση με τον Οργανισμό Ρυθμιστικού, που ιδρύθηκε το 1985 ως φορέας εποπτευόμενος από το

Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., η Μελέτη του Τριανταφυλλίδη πρότεινε ο Οργανισμός αυτός να αναληφθεί από την τοπική αυτοδιοίκηση υπό την ευθύνη του Νομάρχη (ο οποίος, ωστόσο, τότε ήταν διορισμένος) και με αρμοδιότητες στη διαχείριση πόρων^v, πρόταση ιδιαίτερα πρωτοποριακή, ακόμα και με βάση τα σημερινά δεδομένα.

Ευρωλιμένας

Η συζήτηση για τη δημιουργία του Ευρωλιμένα είχε ήδη ξεκινήσει από την εποχή της Χωροταξικής Μελέτης. Όπως επισημαίνεται στο Ανδρικοπούλου κ.ά. (1979), η ενοποίηση του Δούναβη με τον Αξιό μελετούνταν από την πρώην Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. Το 1977 συστάθηκαν, με απόφαση του Υπουργού Συντονισμού, δύο επιτροπές επιτελικού χαρακτήρα για τη μελέτη του προγραμματισμού και του σχεδιασμού του Ευρωλιμένα. Επίσης, σε διάφορα κυβερνητικά έγγραφα όπως το Πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής Αναπτύξεως 1978-1982 προβλεπόταν μακροπρόθεσμα η χωροθέτησή του στις εκβολές του Αξιού^{vi}. Ο Ευρωλιμένας συσχετιζόταν ως έργο με τη δημιουργία μιας ελεύθερης τελωνειακής βιομηχανικής ζώνης, του πλωτού άξονα από τον Δούναβη μέχρι τον Θερμαϊκό κόλπο και της οδικής σύνδεσης Βόρειας και Νότιας Ευρώπης. Διαφαινόταν ότι θα είχε τόσο βιομηχανικό χαρακτήρα, καθώς θα εξυπηρετούσε μια νέα μεγάλη βιομηχανική ζώνη που θα αποτελούνταν από μεγάλες ξένες βιομηχανίες, όσο και εμπορικό και διαμετακομιστικό χαρακτήρα, λόγω της σύνδεσής του με τον πλωτό άξονα και τον διευρωπαϊκό αυτοκινητόδρομο. Επομένως, αναμενόταν να έχει σημαντικές επιπτώσεις στη δομή και στην ανάπτυξη της πόλης (προσέλκυση επιχειρήσεων με επιπτώσεις στην οικονομία και στον πληθυσμό

της Θεσσαλονίκης, επιπτώσεις στη μορφή της αστικοποίησης από τον Αξιό ως τη Θεσσαλονίκη). Ωστόσο, όπως ήδη αναφέρθηκε, το έργο δε μελετήθηκε τελικά σε βάθος και δεν πραγματοποιήθηκε, αν και διάφορες προτάσεις και προσπάθειες ανάλυσης των επιπτώσεων του περιλήφθηκαν σε επόμενες μελέτες^{vii}.

Το Σχέδιο Αναμόρφωσης του Ρυθμιστικού (1977)

Μετά την ολοκλήρωση της Χωροταξικής Μελέτης οι δημόσιες υπηρεσίες συνέχισαν να συλλέγουν στοιχεία για την πόλη, τα οποία αργότερα, το 1974, συμπεριλήφθηκαν σε μια έκθεση που απεστάλη στην Υπηρεσία Οικισμού του Υπουργείου Δημοσίων Έργων, ύστερα από αίτημά της. Το 1976 το Υπουργείο Δημοσίων Έργων κατέληξε σε μια πρόταση με γενικές αρχές για την ανάπτυξη του Π.Σ.Θ., η οποία, ύστερα από τροποποιήσεις που υπέστη από μια επιτροπή που αποτελούνταν από εκπροσώπους διαφόρων φορέων (Υπουργείο Δημοσίων Έργων, Τ.Ε.Ε., Υπουργείο Βορείου Ελλάδος, Δήμος Θεσσαλονίκης) και τον καθηγητή Ι. Τριανταφυλλίδη, διαμορφώθηκε το 1977 υπό τον τίτλο «Σχέδιο Αναμόρφωσης του Ρυθμιστικού». Το εν λόγω Σχέδιο απεστάλη στη συνέχεια στη Συντονιστική Επιτροπή Ρυθμιστικού του Υπουργείου Βορείου Ελλάδος, όπου μετείχαν εκπρόσωποι τοπικών φορέων, που παρουσίασαν δημόσια τις απόψεις τους τον ίδιο χρόνο.

Το Σχέδιο Αναμόρφωσης του Ρυθμιστικού ήταν πιο μετριοπαθές από τη Χωροταξική Μελέτη^{viii} και αποτέλεσε μια προσπάθεια απλοποίησης και προσαρμογής της σε ρεαλιστικότερα δεδομένα^{ix}. Η παρέλευση όμως 10

^v Γιαννακού, 2008, σελ. 459

^{vi} Ανδρικοπούλου κ.ά., 1979, σελ. 76,77

^{vii} Και οι τρεις μελέτες για την ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης που συντάχθηκαν το 1979 από το Α.Π.Θ., το Τ.Ε.Ε. και την Εταιρία Μελετών Περιβάλλοντος αναφέρονται στις πιθανές επιπτώσεις του Ευρωλιμένα.

^{viii} Γιαννακού, 2008, σελ. 461

^{ix} Ανδρικοπούλου κ.ά., 1979, σελ.57

ετών από την εκπόνησή της κατέστησε ανεπίκαιρη ή τουλάχιστον ελλιπή την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης πάνω στην οποία βασίστηκε το Σχέδιο, ενώ παράλληλα, οι προτάσεις στις οποίες κατέληγε χαρακτηρίστηκαν αποσπασματικές^x.

Τρεις μελέτες για την ανάπτυξη της πόλης (1979)

Το 1979 το Υπουργείο Δημοσίων Έργων ανέθεσε σε τέσσερις φορείς –στο Α.Π.Θ., στο Τ.Ε.Ε.-Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας, στον Δήμο Θεσσαλονίκης και σε ένα ιδιωτικό γραφείο μελετών– τη διατύπωση ρυθμιστικών προτάσεων για την πόλη. Οι προδιαγραφές, καθώς και τα στενά χρονικά περιθώρια που τέθηκαν, προκάλεσαν την αντίδραση των τοπικών φορέων, οι οποίοι υπογράμμισαν ότι με τις ισχύουσες προϋποθέσεις αναγκαστικά το έργο τους περιοριζόταν στην κατάθεση διαδικαστικών προτάσεων, γενικών διαπιστώσεων και κατευθύνσεων^{xi}. Επίσης, επεσήμαναν την ανάγκη ύπαρξης ενός εθνικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού, από το οποίο να απορρέουν οι επιλογές για την ανάπτυξη της πόλης, τη σημασία του συμμετοχικού σχεδιασμού και της δημόσιας διαβούλευσης καθώς και την ανάγκη δημιουργίας ενός ειδικού φορέα υπεύθυνου για τον σχεδιασμό της Θεσσαλονίκης^{xii}.

Με βάση τους παραπάνω περιορισμούς, το αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής ήταν η παραγωγή τριών μελετών για τα ζητήματα ανάπτυξης της πόλης:

Η πρώτη, του Α.Π.Θ., υπό τον τίτλο «**Θεσσαλονίκη: πολεοδομική διερεύνηση – κριτική ρυθμιστικών προτάσεων και προοπτικές εξέλιξης της πόλης**», είχε χαρακτηριστικά «έκθεσης σκοπιμότητας», όπως επισημαίνουν οι μελετητές της και αποσκο-

πούσε στην ανάλυση ορισμένων βασικών πολεοδομικών χαρακτηριστικών, των τάσεων και των προοπτικών εξέλιξής τους και στον καθορισμό γενικών αρχών για την ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης^{xiii}. Επίσης ασκούσε κριτική στις προϋπάρχουσες προτάσεις, δηλ. τη Χωροταξική Μελέτη, το Σχέδιο Αναμόρφωσης του Ρυθμιστικού και την πρόταση της Συντονιστικής Επιτροπής του Ρυθμιστικού του Υπουργείου Βορείου Ελλάδος, ως προς βασικούς τομείς που θεωρούνταν ότι διαμορφώνουν τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά ενός ρυθμιστικού σχεδίου (πληθυσμός, χωροθέτηση βιομηχανίας και κεντρικών λειτουργιών, κατοικία, μεταφορές). Όσον αφορά στις προτάσεις στις οποίες κατέληγε, ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εκτιμήσεις για τη μελλοντική επέκταση της πόλης, η οποία προβλεπόταν ότι θα διαφοροποιούνταν ανάλογα με τις τάσεις χωροθέτησης της βιομηχανίας α) βορειοδυτικά προς τις ζώνες Σίνδου και Λαγκαδά και περιορισμένα δυτικά προς το Καλοχώρι, σε περίπτωση που πραγματοποιούνταν το έργο του Ευρωλιμένα και β) νότια προς τη Θέρμη και δευτερευόντως νοτιοανατολικά προς το Πανόραμα^{xiv}.

Η δεύτερη μελέτη, που συντάχθηκε από ομάδα εργασίας του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ., υπό τον τίτλο «**Μελέτη της οικιστικής ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης**» είχε ως στόχο να περιγράψει, να αναλύσει και να ερμηνεύσει τη διάρθρωση της πόλης και της ευρύτερης περιοχής της και παράλληλα, προσπάθησε να ορίσει μια σειρά «στρατηγικών παραμέτρων αστικής ανάπτυξης» (όπως π.χ. τα χαρακτηριστικά της αγοράς κατοικίας, το κυκλοφοριακό σύστημα, την κρατική πολιτική στον τρόπο επέκτασης και τους όρους δόμησης, κ.λπ.) και να διερευνήσει τις επιπτώσεις των πολιτικών αστικής ανάπτυξης στην εξέλιξη της πόλης. Με βάση το υπό-

^x Ο.Π.

^{xi} Ανδρικοπούλου κ.ά., 1979, σελ. 4

^{xii} Ανδρικοπούλου κ.ά., 1979, σελ. 60, Τσουλουβής κ.α., 1981 & Σορτικός, 1979, σελ. 31

^{xiii} Ανδρικοπούλου κ.ά., 1979, σελ.5

^{xiv} Ανδρικοπούλου κ.ά., 1979, σελ.98

δειγμα αστικής ανάπτυξης του I.Lowry που χρησιμοποιούνταν για τον προγραμματισμό ανάπτυξης αστικών περιοχών^{xv}, η μελέτη υπολόγισε βασικές μεταβλητές με τη βοήθεια στοιχείων που συνέλεξε και δοκίμασε να το εφαρμόσει στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης για το έτος 2000. Υπολόγισε, δηλαδή, το συνολικό πληθυσμό και τον αριθμό απασχολούμενων καθώς και την κατανομή τους σε διάφορους τομείς στην πόλη, με βάση το κυκλοφοριακό σύστημα και την ελκυστικότητα κάθε τομέα ως τόπου κατοικίας και εγκατάστασης επιχειρήσεων. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο σημαντικότερος παράγοντας που θα οδηγούσε στην επίλυση των προβλημάτων της Θεσσαλονίκης ήταν η χάραξη ξεκάθαρης πολιτικής για τη γη, τη στέγαση, την κατανομή των χρήσεων γης και τον τρόπο επέκτασης και οικοδόμησής της.

Η τρίτη μελέτη που συντάχθηκε από την Εταιρία Μελετών Περιβάλλοντος και είχε τίτλο **«Θεσσαλονίκη 2000: προτάσεις για την οργάνωση του ευρύτερου αστικού χώρου»**, αποτέλεσε, ως ένα βαθμό, μια προσπάθεια προσαρμογής της Χωροταξικής Μελέτης στα τότε δεδομένα και προϊόν μιας «εποπτικής θεώρησης του θέματος» που βασίστηκε σε μικρό βάθος ανάλυσης^{xvi}. Λαμβάνοντας υπόψη την πόλωση που υπήρχε μεταξύ της βόρειας και νότιας πλευράς της πόλης ως προς τη χωροθέτηση της κατοικίας και της βιομηχανίας και τις κοινωνικές – κυρίως – επιπτώσεις της, η μελέτη πρότεινε την επέκταση της Θεσσαλονίκης τόσο προς τον βορρά όσο και προς το νότο με παράλληλη δημιουργία ζωνών βιομηχανικής απασχόλησης και προς τα δύο «άκρα», οι οποίες θα έπρεπε να χωροθετηθούν με τρό-

πο ώστε να μην προκαλούν όχληση. Επίσης, πρόταση της μελέτης αποτέλεσε η δημιουργία νέων τομεακών κέντρων που θα εξυπηρετούσαν τις ανάγκες του μελλοντικού πληθυσμού, ενώ οι ανάγκες σε πράσινο και κοινωνικές υποδομές προτεινόνταν να καλυφθούν με την αξιοποίηση δημόσιων χώρων, όπως ο χώρος της Δ.Ε.Θ. και τα στρατόπεδα. Επιπλέον, η μελέτη περιελάμβανε μια συνοπτική ανάλυση της οικονομικής εφικτότητας κατασκευής μετρό που κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η κατασκευή μιας γραμμής σε μήκος 8 χλμ. στο κέντρο της πόλης παρουσίαζε πολύ υψηλό κόστος με τα ισχύοντα δεδομένα της εποχής εκείνης και «απαράδεκτα μεγάλη επιβάρυνση του επιβατικού κοινού» σε σύγκριση με το κόστος διακίνησης με τα επιφανειακά μέσα. Συνεπώς αποκλειόταν η κατασκευή μετρό στο «άμεσο μέλλον» και προτεινόταν η καλύτερη οργάνωση, εκμετάλλευση και δρομολόγηση των επιφανειακών μέσων μαζικής μεταφοράς.

Τελικά, το 1981, το Υπουργείο Δημοσίων Έργων, βασισμένο στη μελέτη του ιδιωτικού γραφείου μελετών, συνέταξε ένα προκαταρκτικό σχέδιο υπό τον τίτλο «Θεσσαλονίκη 2000: ένα πλαίσιο ρυθμίσεων», το οποίο όμως απορρίφθηκε από τους τοπικούς φορείς^{xvii}.

Ανασυγκρότηση της Θεσσαλονίκης (1983)

Καθώς η θεσμοθέτηση ενός ρυθμιστικού σχεδίου για τη Θεσσαλονίκη καθυστέρουσε και εν όψει της έναρξης της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης, η Διεύθυνση Οικισμού Θεσσαλονίκης συνέταξε το 1983 μια έκθεση με τίτλο «Ανασυγκρότηση της Θεσσαλονίκης», που περιελάμβανε τους βασικότερους στόχους για την πολεοδομική οργάνωση της πόλης, με σκοπό να αποτελέσει το πλαίσιο με βάση το οποίο θα εκπο-

^{xv} Η μελέτη βασίστηκε κυρίως σε μια απλουστευμένη παραλλαγή του υποδείγματος του I. Lowry που εφαρμόστηκε στη Θεσσαλονίκη από τον Δ. Εμμανουήλ (1978) και τα συμπεράσματα από την εφαρμογή άλλων παραλλαγών του ίδιου μοντέλου από τον Λ. Τσουλουβή (1979).

^{xvi} Εταιρία Μελετών Περιβάλλοντος, 1979, σελ. ii

^{xvii} Γιαννακού, 2008, σελ. 463

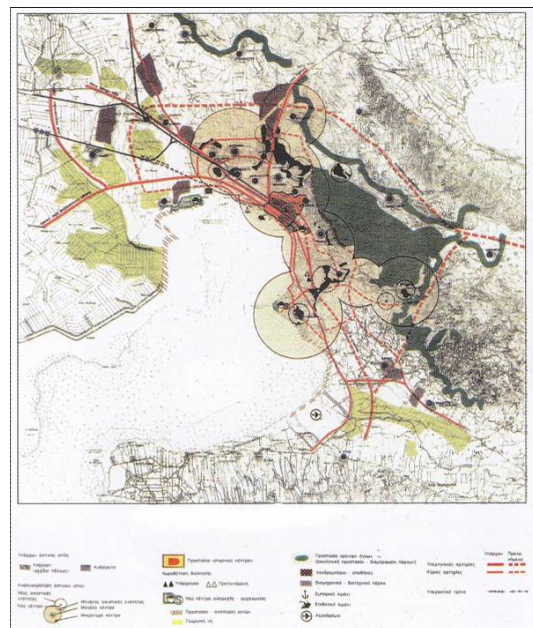
νούνταν τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια^{xviii}. Όπως επισημαίνει η Γιαννακού (2008), οι στόχοι που τέθηκαν ήταν ιδιαίτερα φιλόδοξοι, σε τομείς όπως η πολιτική γης, η οικιστική πολιτική και η πολιτική αναπλάσεων, αλλά παρουσιάζονταν μάλλον ασύνδετοι και μη ιεραρχημένοι, ενώ οι προτεινόμενες δράσεις δεν ήταν επαρκώς μελετημένες ως προς τη σκοπιμότητα ή την εφικτότητά τους. Παράλληλα, η έκθεση ήταν ασαφής ως προς σημαντικά ζητήματα που αφορούσαν στην πολεοδομική ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης, όπως οι επεκτάσεις, οι υψηλές πυκνότητες, κ.ά. αν και έμμεσα τασσόταν κατά των μεγάλων επεκτάσεων. Εντούτοις, το κείμενο αυτό αποτέλεσε τελικά τη βάση για τη σύνταξη του διατάγματος για το Ρυθμιστικό Σχέδιο^{xix}.

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης (1985)

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Θεσσαλονίκης (Ρ.Σ.Θ.) θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 1561/1985. Όπως και το αντίστοιχο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (Ν. 1515/85), αποσκοπούσε στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της πόλης και εξειδίκευε τις κατευθύνσεις σχεδιασμού για τη Θεσσαλονίκη. Ειδικότερα, αφορούσε στην επανομαζόμενη Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης (Ε.Π.Θ.), που περιλαμβάνει το Πολεοδομικό Συγκρότημα, την Περιαστική Ζώνη και το Υπόλοιπο της Ευρύτερης Περιοχής.

Το Ρ.Σ.Θ. στηρίχθηκε στις προσπάθειες ρύθμισης του χώρου που είχαν προηγηθεί. Διατυπώθηκε με την πεποίθηση ότι οι στόχοι και τα μέτρα που προτείνει θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο της γενικότερης χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής για τον συνολικό σχεδιασμό των ελληνικών πόλεων, αλλά και της αναπτυξιακής πολιτικής, η οποία εκφραζόταν τότε από τα Πενταετή Προγράμματα Ανάπτυξης της χώρας. Συνεπώς το Ρ.Σ.Θ.

έχει διαφορετικό χαρακτήρα σε σχέση με προηγούμενες μελέτες και σχέδια καθώς δεν αποτελεί ένα σχέδιο χρήσεων γης, όπως είναι για παράδειγμα ένα Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, αλλά προσπαθεί να αποτυπώσει τη χωροταξική και πολεοδομική πολιτική σε μητροπολιτική κλίμακα, θέτοντας στόχους και δίνοντας κατευθύνσεις σε συνάρτηση με παρεμβάσεις στρατηγικής σημασίας. Αποτελεί, δηλαδή, ένα Σχέδιο – Πρόγραμμα που αποσκοπεί στο συντονισμό ενεργειών για την ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης.

Χάρτης 2. Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης (1985): Δομικές παρεμβάσεις.

Οι γενικοί στόχοι του Ρυθμιστικού Σχεδίου είναι:

- α) Η ανάδειξη της ιστορικής φυσιογνωμίας της Θεσσαλονίκης και η αναβάθμιση της κεντρικής περιοχής της,
- β) Η βελτίωση της ποιότητας ζωής για όλους τους κατοίκους της και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος,
- γ) Η εξισορρόπηση των κοινωνικών ανισοτήτων από περιοχή σε περιοχή,

^{xviii} Γιαννακού, 2008, σελ. 467

^{xix} Γιαννακού, 2008, σελ. 468

δ) Η διεύρυνση των επιλογών κατοικίας και εργασίας, αναψυχής και ψυχαγωγίας σε κάθε περιοχή της Θεσσαλονίκης,

ε) Η ποιοτική αναβάθμιση κάθε γειτονιάς και η προστασία των περιοχών κατοικίας από οχληρές λειτουργίες και χρήσεις.

Αυτοί οι στόχοι υπήρξαν πολύ πρωτοποριακοί για την εποχή τους. Το περιβάλλον βρίσκεται στο επίκεντρο της προβληματικής καθώς προβλέπεται η εφαρμογή Προγράμματος Προστασίας Περιβάλλοντος^{xx}, όταν ακόμη έννοιες όπως αυτή της «βιώσιμης ανάπτυξης» δεν είχαν διατυπωθεί.

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο προέβλεπε ακόμα την ίδρυση Φορέα – Οργάνου (του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης – Ο.Ρ.ΘΕ.) για το συντονισμό και την παρακολούθησή του. Τη διοίκηση και διαχείριση του Ο.Ρ.ΘΕ. ανέλαβε η Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία παρακολουθεί και ελέγχει την πορεία υλοποίησης του Σχεδίου. Στην Εκτελεστική Επιτροπή προεδρεύει ο/η Πρόεδρος του Οργανισμού –πρόσωπο ορισμένο από την Κεντρική Διοίκηση–, αλλά προβλέπεται και συμμετοχή τοπικών φορέων. Αυτό, εκ πρώτης όψεως, έρχεται σε αντίθεση με τη γενικότερη φιλοσοφία σχεδιασμού, που προωθεί η νέα τότε κυβέρνηση (μετά το 1981), καθώς υπάρχει σημαντική εμπλοκή της Κεντρικής Διοίκησης. Παράλληλα έρχεται σε αντίθεση με τις διεκδικήσεις της τοπικής κοινωνίας στην περίοδο της μεταπολίτευσης, οι οποίες εκφράζονταν κάθε φορά που ετίθετο θέμα αναθεώρησης του Σχεδίου με αιτήσεις για μεγαλύτερη συμμετοχή^{xxi}.

Εντούτοις, στο Ρ.Σ.Θ. προβλεπόταν και η λειτουργία του Συμβουλίου Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης, «που αποτελεί το βασικό

πολιτικό όργανο του φορέα και αναλαμβάνει την αναζήτηση και εξασφάλιση της πλατύτερης δυνατής κοινωνικής συναίνεσης για την υλοποίηση των στόχων του Ρυθμιστικού Σχεδίου^{xxii}». Το Συμβούλιο αυτό ήταν δηλαδή ευρύ γνωμοδοτικό Όργανο –γνωμοδοτικό προς το ΥΠΕΧΩΔΕ και το Υπουργικό Συμβούλιο–, με αντιπροσωπευτική σύνθεση από την Κεντρική Διοίκηση, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τους φορείς της πόλης. Λειτουργήσε μέχρι τις αρχές του '90, αλλά αργότερα αδράνησε και τελικά καταργήθηκε, στα μέσα εκείνης της δεκαετίας^{xxiii}. Η συνέχιση της λειτουργίας του Συμβουλίου θα μπορούσε να οδηγήσει στη λύση πολλών σοβαρών και χρόνιων προβλημάτων που ταλανίζουν την πόλη εδώ και δεκαετίες (μετεγκατάσταση Δ.Ε.Θ., υποθαλάσσια αρτηρία, στρατόπεδα κλπ.) και στην έγκαιρη παροχή αναπτυξιακών διεξόδων και κατευθύνσεων, στο πλαίσιο μιας συνολικής οπτικής για την πόλη.

Στα χρόνια που μεσολάβησαν από τη θεσμοθέτηση του Ρ.Σ.Θ. μέχρι σήμερα, η λειτουργία του Ο.Ρ.ΘΕ. προσανατολίστηκε κυρίως στον σχεδιασμό προγραμμάτων και στην εκπόνηση και παρακολούθηση μελετών στην περιοχή ευθύνης του (ιδιαίτερα των Γ.Π.Σ.) και όχι στην εφαρμογή τους, προφανώς λόγω έλλειψης πόρων και αρμοδιοτήτων. Η κατάργηση της λειτουργίας του Συμβουλίου ουσιαστικά αφαίρεσε από τον Ο.Ρ.ΘΕ. τη νομιμοποίηση εκπροσώπησης της ίδιας της πόλης απέναντι στην Κεντρική Διοίκηση και την όποια δυνατότητα άσκησης πίεσης για την επίτευξη των αιτημάτων της.

Η Θεσσαλονίκη στον 21ο αιώνα (1995)

Το συγκεκριμένο σχέδιο με τίτλο «Η Θεσσαλονίκη στον 21^ο αιώνα: Ανάπτυξη – Περιβάλλον – Πολιτισμός: Συμβολή στο Στρατη-

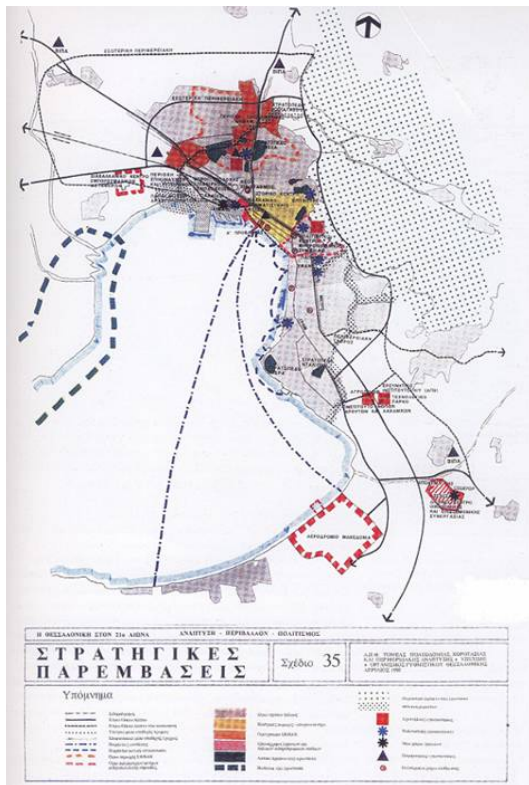
^{xx} Ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων και των κατευθύνσεων που απαιτούνται για την αναβάθμιση και προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της Ε.Π.Θ.

^{xxi} Βλ. Γιαννακού, 2008, σελ. 461-466.

^{xxii} Ο.Ρ.ΘΕ., 1989, σελ. 12.

^{xxiii} Οι αρμοδιότητές του μεταφέρθηκαν στο Νομαρχιακό Συμβούλιο, με ετεροχρονισμένη εφαρμογή του Νόμου 1622/1986, άρθρο 22, παρ. 2.

γικό Σχέδιο» ήταν το αποτέλεσμα ενός ερευνητικού προγράμματος που ανατέθηκε από τον Ο.Ρ.ΘΕ. στο Α.Π.Θ., στο πλαίσιο της προετοιμασίας της σύνταξης ενός Στρατηγικού Σχεδίου για τη Θεσσαλονίκη. Ολοκληρώθηκε το 1995 και αντικείμενό του ήταν η διερεύνηση των δεδομένων και των προοπτικών ανάπτυξης της πόλης μια δεκαετία μετά τη θεσμοθέτηση του Ρ.Σ.Θ. και η διατύπωση στρατηγικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων για την πορεία της, οι οποίες θα διαμορφώνονταν μέσω του κοινωνικού διαλόγου και της επιδίωξης επίτευξης της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης.

Χάρτης 3. Η Θεσσαλονίκη στον 21ο αιώνα (1995): Στρατηγικές παρεμβάσεις.

Το Στρατηγικό Σχέδιο διαρθρωνόταν γύρω από δύο στρατηγικούς άξονες: α) Επιχειρηματική και Παραγωγική Θεσσαλονίκη και β) Θεσσαλονίκη του Πολιτισμού και της Επιστήμης. Υπό αυτούς τους άξονες διαμόρφωνε ένα πλέγμα στόχων και όριζε ένα

πρόγραμμα εφαρμογής με συγκεκριμένα μέτρα και ενέργειες / έργα. Παράλληλα τονιζε τη σημασία οργάνωσης από τον Ο.Ρ.ΘΕ. ενός συστήματος ελέγχου ως προς τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις των διαφόρων έργων, που θα επέτρεπε την αξιολόγησή τους ως προς τη συμβολή τους στην κοινωνική συνοχή και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο πνεύμα αυτό, θεωρούσε ότι η στρατηγική θα έπρεπε να συμπληρωθεί με έναν τρίτο άξονα, τη «Θεσσαλονίκη των Πολιτών – Βιώσιμη Πόλη», ο οποίος αυτονομούνταν μεν από τους δύο στρατηγικούς αλλά θα αποτελούσε το πλαίσιο για την υλοποίηση παράλληλων δράσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην πόλη.

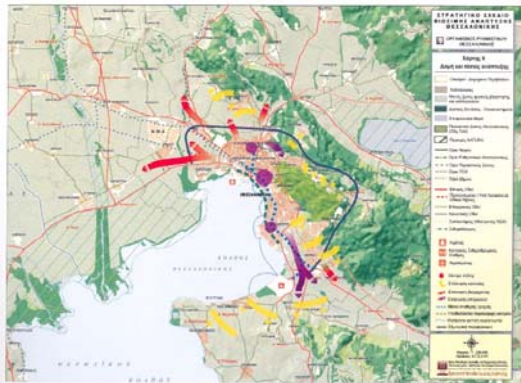
Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι στο πρόγραμμα εφαρμογής συγκαταλέγονταν και ενέργειες για την τεχνική υποστήριξη της υλοποίησης των στρατηγικών στόχων, όπως θεσμικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή του Σχεδίου –μεταξύ των οποίων η αναθεώρηση του Ρ.Σ.Θ. και η διεύρυνση της περιοχής ευθύνης του Ο.Ρ.ΘΕ. –, η δημιουργία κοινωνικών και τεχνικών υποδομών (π.χ. μετρό) καθώς και η υλοποίηση περιβαλλοντικών δράσεων μητροπολιτικής κλίμακας (π.χ. διαφύλαξη ελεύθερων χώρων εντός του Π.Σ.Θ., προστασία του Σέιχ Σού).

Στο Σχέδιο προβλεπόταν επίσης η δημιουργία μιας Συντονιστικής Ομάδας για το συντονισμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής του με συμμετοχή του Ο.Ρ.ΘΕ., της Περιφέρειας, της τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδιωτικών παραγωγικών φορέων και εργαζομένων και ερευνητικών ιδρυμάτων.

Εν τέλει, όπως είχαν προβλέψει και οι συγγραφείς στον επίλογο της σχετικής έκθεσης, το Στρατηγικό Σχέδιο δεν αξιοποιήθηκε και δε θεσμοθετήθηκε ποτέ.

Το Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης για τη Θεσσαλονίκη 2010 (2000)

Η σύνταξη του Στρατηγικού Σχεδίου Βιώσιμης Ανάπτυξης ξεκίνησε το 2000 με πρωτοβουλία του Ο.Π.ΘΕ. Η διαδικασία είχε την πολιτική και διοικητική υποστήριξη του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Θεσσαλονίκης και ενέπλεξε πλήθος φορέων της πόλης. Σε πρώτη φάση διαμορφώθηκε ένα Σχέδιο Δράσης και περιγράφηκαν οι ενέργειες και οι διαδικασίες που έπρεπε να λάβουν χώρα κατά τη σύνταξη και εφαρμογή του Σχεδίου. Σε δεύτερη φάση καθορίστηκαν διαδικασίες διαλόγου και έλαβε χώρα ο κοινωνικός διάλογος, με αποτέλεσμα την έγκριση Αξόνων, Τομέων Δράσης και Δράσεων Προτεραιότητας για το 2010^{xxiv}.

Χάρτης 4. Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης για τη Θεσσαλονίκη 2010 (2000): Δομή και τάσεις ανάπτυξης.

Το Σχέδιο διαρθρωνόταν γύρω από 4 Άξονες: α) Διεθνής ρόλος – συνοχή εθνικού χώρου, β) Ανταγωνιστικότητα– καινοτομία γ) Κοινωνική συνοχή – ίσες ευκαιρίες, δ) Οικολογική ισορροπία – ποιότητα ζωής, που βασίζονταν στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης δηλαδή την οικονομική ανάπτυξη, την κοι-

νωνική δικαιοσύνη και την προστασία του περιβάλλοντος. Σε αυτούς τους άξονες αντιστοιχούσαν 6 βασικοί Τομείς Δράσης – θεσμικό πλαίσιο και αστική διακυβέρνηση, παραγωγικό σύστημα και καινοτομία, ανθρώπινο δυναμικό και απασχόληση, τεχνικές και κοινωνικές υποδομές, κατοικία και κοινωνικός εξοπλισμός, ποιότητα αστικού περιβάλλοντος– και 15 Δράσεις. Για καθέναν από αυτούς τους τομείς προβλεπόταν η σύνταξη Επιχειρησιακών Σχεδίων που θα εξειδίκευαν τις δράσεις σε επιμέρους έργα και ενέργειες^{xxv}.

Οι προτάσεις του Στρατηγικού Σχεδίου στηρίζονταν στη δομή και στις τάσεις ανάπτυξης της Ε.Π.Θ. Ωστόσο, βασική διαφορά του Στρατηγικού Σχεδίου με προηγούμενα σχέδια είναι ότι αποτελούσε μια πρόταση για τη διαδικασία, με βάση την οποία θα έπρεπε να συνταχθεί ένα Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης, η οποία στηριζόταν στον κοινωνικό διάλογο και στην επίτευξη συναίνεσης ως προς τους κύριους άξονες και στόχους^{xxvi}.

Το Στρατηγικό Σχέδιο επιχείρησε να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων της πόλης στο πλαίσιο του αυξανόμενου ανταγωνισμού των μητροπόλεων στον διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο, αλλά παραμένει ως σήμερα πρόταση «που δεν έχει μπει σε τροχιά υλοποίησης»^{xxvii}.

Μητροπολιτική Διακυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη (2002)

Το 2002 ανατέθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης έρευνα-μελέτη με τίτλο "Μητροπολιτική Διακυβέρνηση στην Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης: Προϋποθέσεις και Σενάρια". Σκοπός της ήταν η εξέταση της υπάρχουσας κατάστασης στην υλοποίηση πολιτικών και

^{xxiv} Ανδρικοπούλου κ.ά., 2007, σελ. 264-266

^{xxv} Καυκαλάς κ.α., 2002

^{xxvi} Ανδρικοπούλου κ.α., 2007, σελ. 266

^{xxvii} Καυκαλάς, 2006, σελ. 22

στην άσκηση αρμοδιοτήτων στη μητροπολιτική περιοχή Θεσσαλονίκης και η διερεύνηση των προϋποθέσεων για τη συγκρότηση θεσμών μητροπολιτικής διακυβέρνησης. Συγκεκριμένα διατυπώθηκαν και αξιολογήθηκαν εναλλακτικές προτάσεις και σενάρια για την αναδιάρθρωση των δομών της Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης όσον αφορά στις αρμοδιότητες, το χωρικό επίπεδο άσκησής τους και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων^{xxviii}. Τέσσερα μοντέλα προτάθηκαν για την πολιτικοδιοικητική οργάνωση ενός φορέα μητροπολιτικής διακυβέρνησης:

- **Μητροπολιτική Περιφέρεια:** πρόκειται για αποκεντρωμένη δομή της Κεντρικής Διοίκησης, που λειτουργεί συντονιστικά, με ενδεχόμενη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ένα Συμβούλιο.
- **Μητροπολιτικός Δήμος ή Νομαρχία:** πρόκειται για αυτοδιοικητικό θεσμό με άμεση εκλογή οργάνων.
- **Μητροπολιτικός Σύνδεσμος:** πρόκειται για τη δημιουργία μητροπολιτικού θεσμού με εκπροσώπηση των Ο.Τ.Α. Α' και Β' βαθμού.
- **Συντονισμός Δομών:** αξιοποιεί τις υπάρχουσες δομές και δε συνεπάγεται κάποια αλλαγή^{xxix}.

Επίσης, είναι σκόπιμο να αναφερθούν τα σενάρια που προτάθηκαν για τα όρια της Μητροπολιτικής Περιοχής, καθώς αποτελεί το μοναδικό σημείο που έθεσε σε διαβούλευση το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. από την Α' Φάση της νέας μελέτης που εκπονείται σήμερα για την επικαιροποίηση του Ρ.Σ.Θ.:

- **Το συνεκτικό σενάριο:** τα γεωγραφικά όρια της μητροπολιτικής περιοχής περιλαμβάνουν την Επαρχία Θεσσαλονίκης και τμήμα της Επαρχίας Λαγκαδά. Ως

θετικό χαρακτηριστικό του αναδεικνύεται το γεγονός ότι αφορά σε μια αρκετά ομοιογενή περιοχή, με αρκετά έντονα αστικό χαρακτήρα.

- **Το ενδιάμεσο σενάριο:** τα γεωγραφικά όρια της μητροπολιτικής περιοχής ταυτίζονται με αυτά του Νομού Θεσσαλονίκης. Ως θετικό χαρακτηριστικό του αναδεικνύεται το γεγονός ότι προσαρμόζεται στα υφιστάμενα διοικητικά όρια και καθιστά ευκολότερες τις όποιες διοικητικές προσαρμογές.
- **Το διευρυμένο σενάριο:** η έκταση της μητροπολιτικής περιοχής είναι περίπου ίδια με αυτήν του ενδιάμεσου σεναρίου της Α' Φάσης του υπό εκπόνηση Ρυθμιστικού, καθώς περιλαμβάνει την Επαρχία Θεσσαλονίκης, τμήμα της Επαρχίας Λαγκαδά και μικρά τμήματα όμορων νομών (Κιλκίς, Πέλλα, Ημαθία, Χαλκιδική). Πρόκειται για ένα σενάριο που στηρίζεται σε λειτουργικές διασυνδέσεις.

Χάρτης 4. Μητροπολιτική διακυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη (2002): Σενάρια για τη Μητροπολιτική περιοχή Θεσσαλονίκης.

Κατά τις συζητήσεις που έγιναν δε διαμορφώθηκε μια συγκεκριμένη θέση σχετικά με την κατάλληλη γεωγραφική εμβέλεια του φορέα μητροπολιτικής διακυβέρνησης. Προκύπτει, ωστόσο, ότι και το πλέον διευρυμένο σενάριο αναφερόταν σε μια περιοχή πιο περιορισμένη σε σχέση με ότι εξετάζεται σήμερα.

^{xxviii} [http://estia.arch.auth.gr/prog5.htm], πρόσβαση στις 30/04/2009.

^{xxix} Καυκαλάς, 2002, σελ. 3,4.

Επίλογος

Σε σχέση με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω θα ήταν σκόπιμο να εστιάσουμε αποκλειστικά σε ένα ζήτημα: Τη διαχρονική αδυναμία της πόλης να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες της και να επιλύσει, βάσει ολοκληρωμένης προσέγγισης, τα μεγάλα της προβλήματα. Αυτό σημαίνει ότι η πόλη δε διοικείται αποτελεσματικά. Η εμπλοκή της Κεντρικής Διοίκησης παραμένει σημαντική και οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες των φορέων κατακερματισμένες. Επιπρόσθετα, όπου δημιουργείται ένας πόλος εξουσίας με σημαντική εμπλοκή των τοπικών φορέων (π.χ. το Συμβούλιο του Οργανισμού) σταδιακά αποδυναμώνεται.

Ένα επίκαιρο και ιδιαίτερα συναφές ζήτημα αποτελεί η έκδοση ΚΥΑ σύστασης Επιτροπής για τη χωροθέτηση της ΔΕΘ. Το ζητούμενο, εν προκειμένω, θα ήταν ο συγκεκριμένος φορέας να εκπροσωπήσει το σύνολο των φορέων της πόλης και να ασχοληθεί με το σύνολο των σημαντικών προβλημάτων της, έχοντας λόγο ακόμη και για το υπό εκπόνηση Ρυθμιστικό και το μελλοντικό μοντέλο μητροπολιτικής διακυβέρνησης. Φαίνεται όμως ότι ο ρόλος του θα περιοριστεί αποκλειστικά στην αντιμετώπιση του ζητήματος της ΔΕΘ, με αποτέλεσμα η συγκεκριμένη ΚΥΑ να αποδυναμώνει τελικά, παρά να ενισχύει την ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα πρέπει να ακολουθείται κατά το σχεδιασμό.

Το ζήτημα της Μητροπολιτικής Αυτοδιοίκησης τίθεται πιο επιτακτικά από ποτέ καθώς προβάλλει αδήριτη η ανάγκη ύπαρξης μιας ισχυρής αρχής σε τοπικό επίπεδο, που θα συνενώνει τους φορείς της πόλης και στο πλαίσιο της οποίας θα λαμβάνονται οι αποφάσεις. Σε αντίθετη περίπτωση ελλοχεύει ο κίνδυνος της στασιμότητας ή της απλής υιοθέτησης των υποδείξεων της Κεντρικής Διοίκησης για όλα τα μεγάλα ζητήματα.

Βιβλιογραφία

Ανδρικοπούλου, Ε., Γιαννακού, Α., Καυκαλάς, Γ., & Πιτσιάβα-Λατινοπούλου Μ., 2007, *Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη*, Θεσσαλονίκη: Κριτική.

Ανδρικοπούλου-Καυκαλά, Ε., Καυκαλάς, Γ. & Λαγόπουλος Α. Φ., 1979, Θεσσαλονίκη: πολεοδομική διερεύνηση – κριτική ρυθμιστικών προτάσεων και προοπτικές εξέλιξης της πόλης, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, [μελέτη].

Γιαννακού, Α., 2008, «Πολεοδομικά σχέδια για τη Θεσσαλονίκη: ιδεολογία και πρακτική στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα», στο Καυκαλάς, Γ., Λαμπριανίδης, Λ. & Παπαμίχος, Ν., (επιμ.), *Η Θεσσαλονίκη στο μεταίχμιο: η πόλη ως διαδικασία αλλαγών*, Θεσσαλονίκη: Κριτική.

Εμμανουήλ, Δ., 1978, Μεθοδολογία Ρυθμιστικών Σχεδίων και Προγραμματισμού Αστικής Ανάπτυξης, Έδρα Πολεοδομίας Α΄, Ιούλιος

Εταιρία Περιβαλλοντικών Μελετών, 1979, Θεσσαλονίκη 2000: προτάσεις για την οργάνωση του ευρύτερου αστικού χώρου, Έκθεση προς τον Υφυπουργό Δημοσίων Έργων, [μελέτη].

Καυκαλάς, Γ., 2006, «Στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός και μητροπολιτική διακυβέρνηση: ευρωπαϊκή εμπειρία και το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης», *Γεωγραφίες*, τεύχος 12, σελ. 11-24

Καυκαλάς, Γ., (επ. υπεύθυνος), 2002, Μητροπολιτική Διακυβέρνηση στην Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης: προϋποθέσεις και σενάρια, Ε.Μ.Χ.Α./Α.Π.Θ., ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., [έρευνα-μελέτη].

Καυκαλάς, Γ., Λαμπριανίδης, Λ. και Παπαμίχος, Ν. (Επ. Υπεύθυνοι), 2002, Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Θεσσαλονίκης: Άξονες και Δράσεις

Προτεραιότητας 2010, Αποτελέσματα Κοινωνικού Διαλόγου, συνοπτικό φυλλάδιο παρουσίασης των αποτελεσμάτων του κοινωνικού διαλόγου, Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Ο.Π.ΘΕ.

Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης, 1989, Οργανισμός Θεσσαλονίκης, τεύχος-αφιέρωμα για τον Ο.Π.ΘΕ., Θεσσαλονίκη: Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Παπαμίχος, Ν., (Επ. Υπεύθυνος), Καραδήμου-Γερόλυμπου, Α., Καυκουλά, Κ., Πασχαλίδης Α., Χαστάογλου, Β. και Χατζημιχάλης, Κ., 1995, Η Θεσσαλονίκη στον 21^ο αιώνα: Ανάπτυξη – Περιβάλλον – Πολιτισμός: Συμβολή στο Στρατηγικό Σχέδιο, Τεύχος Α', Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ., Ο.Π.ΘΕ., Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Σορτίκος, Γ., 1979, «Η θέση της Θεσσαλονίκης στον ευρύτερο χώρο – ο ρόλος της πόλης», *Τεχνική Ενημέρωση*, Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ., τεύχος 15, Δεκέμβριος, σελ. 31-37.

Τριανταφυλλίδης, Ι. Δ., 1968, Χωροταξική Μελέτη Θεσσαλονίκης, Υπουργείο Δημοσίων Έργων, [μελέτη]

Τσουλουβής, Λ., 1979, Θεσσαλονίκη 1991, Προβλέψεις για την κατανομή του πληθυσμού και της απασχόλησης στις Υπηρεσίες στην Ε.Π.Θ., Έδρα Πολεοδομίας Α', Ιούνιος

Τσουλουβής, Λ., Γιαννακού, Α., Ζωγράφος, Β., Θερμός, Κ. & Ξεπαπαδάκη, Ι., 1981, Μελέτη της οικιστικής ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης, Ομάδα εργασίας για το Ρυθμιστικό Θεσσαλονίκης, Τ.Ε.Ε. – Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας, [μελέτη]

Αιμιλία Αλεξανδροπούλου,
Γ. Γραμματέας ΣΕΜΠΧΠΑ

Χρυσός Μακράκης – Καραχάλιος,
Αντιπρόεδρος Β' ΣΕΜΠΧΠΑ

Βιώσιμος Πολεοδομικός Σχεδιασμός και Κλιματική Αλλαγή^{xxx}

Η Νέα Υόρκη, λένε, δεν κοιμάται ποτέ. Ίσως γι' αυτό παράγει από μόνη της το 0,25% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου! Η συνδρομή των πόλεων του ανεπτυγμένου κόσμου στην παγκόσμια ρύπανση υπαγορεύει» από μόνη της την ανάγκη βιώσιμου πολεοδομικού σχεδιασμού, κόντρα στην κλιματική αλλαγή. Τί κάνουν λοιπόν η Νέα Υόρκη ή το Λονδίνο για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση; Οι δύο μητροπόλεις εφαρμόζουν αμφότερες σχέδια δράσης για να βάλουν φρένο στους ρύπους, π.χ. ενθαρρύνοντας τη δημιουργία «πράσινων» κατοικιών ή δίνοντας κίνητρα για να προσελκύσουν κατοίκους σε ήδη υφιστάμενες αστικές συγκεντρώσεις. Το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής απασχολεί γενικά τους πολεοδόμους ανά τον κόσμο για δύο κυρίως λόγους. Ο πρώτος έχει να κάνει με το μερίδιο ευθύνης που συχνά αποδίδεται στις πόλεις σε σχέση με την κλιματική αλλαγή. Ο δεύτερος με το ότι οι πόλεις υφίστανται εντονότερα τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, καθώς μεγάλο τμήμα της υποδομής και του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε αυτές, γεγονός που αυξάνει την πιθανότητα καταστροφών και απωλειών από ένα και μόνο συμβάν. Στην Ελλάδα τα μέτρα που λαμβάνονται δεν εντάσσονται σε ένα ενιαίο πλαίσιο, δεδομένης άλλωστε της, κατά κοινή ομολογία, διαχρονικής απουσίας μιας ενιαίας και σαφούς πολιτικής για τον αστικό χώρο.

Η αντιμετώπιση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής αποτελεί ζήτημα πρώτης προτεραιότητας για την επιβίωση του πλανήτη. Το 2009 αποτελεί έτος ορόσημο, καθώς το Δεκέμβριο στη σύνοδο του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή στην Κοπεγχάγη θα αποφα-

^{xxx} Το κείμενο επαναδημοσιεύεται από το περιοδικό ΤΕΧΝΟΓΡΑΦΗΜΑ, τεύχος 377/15.06.09, με την άδεια της διεύθυνσης και των συγγραφέων.

σιστεί το νέο Πρωτόκολλο, που θα αντικαταστήσει το Πρωτόκολλο του Κιότο.

Το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής απασχολεί τους πολεοδόμους για δύο κυρίως λόγους. Ο πρώτος έχει να κάνει με το μερίδιο ευθύνης που συχνά αποδίδεται στις πόλεις σε σχέση με την κλιματική αλλαγή. Ο δεύτερος με το ότι οι πόλεις υφίστανται εντονότερα τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, καθώς μεγάλο τμήμα της υποδομής και του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε αυτές, γεγονός που αυξάνει την πιθανότητα καταστροφών και απωλειών από ένα και μόνο συμβάν.

Όσον αφορά στο πρώτο, είναι προφανές ότι το οικολογικό αποτύπωμα του κάθε αστικού σχηματισμού, κατά συνέπεια και η συμβολή του στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ποικίλει, καθώς αποτελεί συνισταμένη μιας σειράς επιμέρους παραμέτρων (επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, εκτατική ή εντατική αστική ανάπτυξη, εξάρτηση από συγκεκριμένους ενεργειακούς πόρους, κ.λπ.). Στο πλαίσιο αυτό, αποτελεί επιστημονικά τεκμηριωμένο γεγονός ότι οι πόλεις του κέντρου (ανεπτυγμένου κόσμου) ευθύνονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις πόλεις της περιφέρειας (αναπτυσσόμενου κόσμου) για το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις η κατά κεφαλή παραγωγή αερίων του θερμοκηπίου είναι χαμηλότερη στις πόλεις, από το μέσο όρο της αντίστοιχης χώρας^{xxxι}.

Σε σχέση με το δεύτερο, επισημαίνεται κατ' αρχήν το εξής παράδοξο: οι πόλεις που πλήττονται περισσότερο από το φαινόμενο του θερμοκηπίου και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι αυτές οι οποίες συνει-

σφέρουν λιγότερο στην ανάπτυξη του φαινομένου. Ειδικότερα, οι πληθυσμοί που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη τρωτότητα είναι οι φτωχότεροι πληθυσμοί των φτωχότερων πόλεων^{xxxii}, δηλ. οι λιγότερο υπεύθυνοι για το φαινόμενο του θερμοκηπίου

Το παράδοξο αυτό προϋδεάζει για το πού εντοπίζεται το κέντρο βάρους των αστικών πολιτικών για την κλιματική αλλαγή, σήμερα. Οι πόλεις ενσωματώνουν ολοένα και περισσότερο στο σχεδιασμό τη διάσταση της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, στο πλαίσιο των όσων αναφέρθηκαν, οι πολιτικές που αναλαμβάνονται εστιάζουν πρωτίστως στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου (low carbon cities), παρά στην αντιμετώπιση των φαινομένων, που πλήττουν άμεσα τα περισσότερα ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού (πλημμύρες, ξηρασίες, κ.λπ.).

Τα συγκεκριμένα μέτρα αφορούν πρωτίστως στην προώθηση αστικών μορφών και τρόπων οργάνωσης των πόλεων και της λειτουργίας τους, κατά τρόπο που να οδηγήσει σε μείωση της ανάγκης μετακινήσεων, ειδικά με ΙΧΕΑ. Έννοιες όπως της συμπαγούς πόλης ή της πολυκεντρικής αστικής ανάπτυξης έχουν ενταχθεί πλέον στο καθημερινό λεξιλόγιο όλων των πολεοδόμων. Τα προάστια αντιμετωπίζονται ως αιτία μιας σειράς δεινών, αλλά και ως ένας τρόπος αστικής ζωής, που ούτως ή άλλως «εξελικτικά» δεν πρόκειται να επιβιώσει, γιατί δεν είναι εύκολο να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα (ενεργειακή κρίση, οικονομική κρίση, κ.λπ.). Το επίκεντρο μετατοπίζεται προς τον αστικό χώρο και τον εντοπισμό και την αξιοποίηση των «ανενεργών κελυφών» του.

Στο πλαίσιο αυτό, η Νέα Υόρκη, υπεύθυνη για την παραγωγή του 0,25% των παγκό-

^{xxxι} Βλ. ενδεικτικά:

Dodman, D., 2009. Blaming cities for climate change? An analysis of urban greenhouse gas emissions inventories. *Environment and Urbanization* 2009, 21, pp 185
Satterthwaite, D., 2008. Cities' contribution to global warming: notes on the allocation of greenhouse gas emissions. *Environment and Urbanization*, 20, pp 539

^{xxxii} Βλ. Τσαλκανδρά, Δ., 2009. Φυσικές καταστροφές και τρωτότητα των φτωχών των πόλεων. Η περίπτωση της Ντάκα. *Ενημερωτικό Δελτίο Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης*, 2

σμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, έχει καταρτίσει σχέδιο δράσης για τη μείωση των συγκεκριμένων εκπομπών σε ποσοστό μεγαλύτερο του 30%. Ο πρώτος άξονας του συγκεκριμένου σχεδίου δράσης αφορά στον περιορισμό της αστικής διάχυσης και περιλαμβάνει επιμέρους δράσεις για τη βελτίωση της λειτουργικότητας και της ελκυστικότητας των αστικών περιοχών (οικονομικά προσιτές κατοικίες, πάρκα γειτονιάς, βελτίωση MMM, κ.ά.), προκειμένου να υπάρξει προσέλκυση 900.000 κατοίκων σε υφιστάμενες αστικές συγκεντρώσεις έως το 2030. Κάτι τέτοιο εκτιμάται ότι θα έχει ως αποτέλεσμα την αποφυγή της έκλυσης 15,6 εκατομμυρίων τόνων CO₂. Ο δεύτερος άξονας αφορά στη βελτιστοποίηση του συστήματος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της Νέας Υόρκης, ο τρίτος στα ενεργειακά αποδοτικά κτίρια και ο τελευταίος, στην προώθηση της αειφορίας στον τομέα των μεταφορών^{xxxiii}.

Ομοίως, σχέδιο δράσης για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και κυρίως του διοξειδίου CO₂ εφαρμόζεται και στο Λονδίνο, το οποίο παράγει το 8% των συνολικών εκπομπών CO₂ του Η.Β. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει πολλά επιμέρους προγράμματα, όπως το «Πρόγραμμα του Δημάρχου για τις Πράσινες Κατοικίες» (επίδότηση της τοποθέτησης μονώσεων, ενημέρωση – ευαισθητοποίηση πολιτών, εκπαίδευση για την εγκατάσταση ΑΠΕ μικρής κλίμακας σε κτήρια, κ.ά.), το Πρόγραμμα για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων ρύπων στον τομέα των μεταφορών (φόρος άνθρακα για οχήματα με υψηλές εκπομπές CO₂, προώθηση της χρήσης MMM, κ.ά.), κ.λπ.^{xxxiv}

Στην Ελλάδα τα μέτρα που λαμβάνονται αφορούν τόσο στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου, όσο και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (πλημύρες και πυρκαγιές). Βασικό χαρακτηριστικό είναι ότι δεν εντάσσονται σε ένα ενιαίο πλαίσιο, δεδομένης άλλωστε της, κατά κοινή ομολογία, διαχρονικής απουσίας μιας ενιαίας και σαφούς πολιτικής για τον αστικό χώρο.

Η ρητορική για τον αειφορικό σχεδιασμό συνοδεύεται από τη συνέχιση της εφαρμογής ενός εκτατικού μοντέλου αστικής ανάπτυξης, το οποίο συμβάλλει στην ενίσχυση, παρά στην αντιμετώπιση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής και παράλληλα, δυσχεραίνει την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της. Τη στρατηγική για την αστική κινητικότητα συμπληρώνει η φράση «σε θέματα αρμοδιότητας του ΥΠΕΧΩΔΕ», καθώς το Υπουργείο Μεταφορών πραγματοποιεί τους δικούς του σχεδιασμούς. Το ΥΠΑΝ σταδιακά ενσωματώνει στην πολιτική του την προώθηση της χρήσης ΑΠΕ και ειδικότερα φωτοβολταϊκών σε κτήρια, κυρίως με την επικείμενη προώθηση του προγράμματος για τις πράσινες στέγες, αλλά και μέσω του προγράμματος ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ. Ανάλογη κατεύθυνση δεν υπάρχει ρητά διατυπωμένη στο Ειδικό Χωροταξικό^{xxxv}.

Ταυτόχρονα με τα παραπάνω, καταγράφεται η υλοποίηση ιδιαίτερα καινοτόμων δράσεων σε αστικό επίπεδο, όπως η συμμετοχή της Αθήνας – Αττικής, στο δίκτυο Μητροπολιτικών Περιοχών METREX της Ε.Ε., για την εφαρμογή πιλοτικού προγράμματος μείωσης της παραγωγής των εκπομπών CO₂ κατά

^{xxxiii} Βλ. The New York City, 2008. *The PLANYC Report on Climate Change*. Διαθέσιμο από: http://www.nyc.gov/html/planyc2030/downloads/pdf/report_climate_change.pdf [πρόσβαση στις 30 Απριλίου 2009]

^{xxxiv} Βλ. Greater London Authority, 2007. *Action today to protect tomorrow. The Mayor's climate change Action Plan, Executive Summary*. Διαθέσιμο από:

<http://www.london.gov.uk/mayor/environment/climate-change/ccap/index.jsp> [πρόσβαση στις 30 Απριλίου 2009]

^{xxxv} Απλά αναφέρεται ότι «... επιτρέπεται η εγκατάσταση σταθερών φωτοβολταϊκών συστημάτων στις στέγες όλων των κτιρίων και στους ακάλυπτους χώρους των οικοπέδων ...», ενώ για τον περιορισμό της οπτικής ρύπανσης «... προωθείται κατάλληλη προσαρμογή του κτιριοδομικού κανονισμού ...».

80% μέχρι το 2050 (στόχος γνωστότερος και ως EUCO2 80/50). Την περίοδο σύνταξης του Ρυθμιστικού, επίσης, αναζητήθηκαν τρόποι ενίσχυσης της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, με κατά το δυνατόν περιορισμό της αισθητικής υποβάθμισης του τοπίου, μια διάσταση που συνήθως δε λαμβάνεται υπόψη στο σχεδιασμό.

Το συμπέρασμα που προκύπτει αναφορικά με την ενσωμάτωση της κλιματικής αλλαγής στον πολεοδομικό σχεδιασμό αποτελεί μόνη επιβίβη σε θέματα πολεοδομικού χαρακτήρα. Η υστέρηση της χώρας μας δεν εντοπίζεται σε πολιτικές και ιδέες, όσο στο συντονισμό τους και στην πολιτική, κυρίως, βούληση για τη ρήξη με το παλαιό και για την ενσωμάτωση του νέου.

*Μαίρη Κηπουρού,
Αρχιτέκτων Μηχανικός - Πολεοδόμος*

*Χρυσός Μακράκης – Καραχάλιος,
Αντιπρόεδρος Β΄ ΣΕΜΠΧΠΑ*

*Γιώργος Μπάκης,
Πρόεδρος ΠΤΒΕ - ΣΕΜΠΧΠΑ*

ΧΩΡΟΣΚΟΠΙΟ

Αναπάντεχα πράσινα αστικά τοπία

Πηγή: <http://www.designforlondon.gov.uk/what-we-do/#ideas/improving-the-public-realm>

Το Λονδίνο κατατάσσεται στην κορυφή της παγκόσμιας ιεραρχίας των πόλεων, ως παγκόσμιος κόμβος (ESPON), «παίκτης» της παγκόσμιας οικονομίας, πάνω από την εθνική αστική ιεραρχία, στην αιχμή της διεθνούς βιομηχανίας, των επιχειρηματικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, καλά συνδεδεμένο με τον υπόλοιπο κόσμο, βασιζόμενο σε υψηλά επίπεδα ταλέντου (EC, The State of European Cities Report). Παρ' όλα αυτά η αίσθηση που αποκομίζει ο επισκέπτης του Λονδίνου, είναι ότι πρόκειται για μια πολύ φιλική προς τον πεζό και τα ποδήλατα πόλη, εύκολα προσβάσιμη με ΜΜΜ, με πάρα πολλούς χώρους αναψυχής, και συνολικά ένα αστικό περιβάλλον αρκετά διαφορετικό από το γνώριμο ή το «αναμενόμενο» στρεσογόνο αστικό τοπίο.

Πηγή: <http://en.wikipedia.org/wiki/London>

Οι δημόσιοι ανοικτοί χώροι, το πράσινο και τα πάρκα αποτελούν κυρίαρχο στοιχείο της πολεοδομικής οργάνωσης του Λονδίνου.

Περίπου το μισό (45%) της έκτασης του Ευρύτερου Λονδίνου αποτελείται από ανοικτούς χώρους και χώρους αναψυχής.

Πηγή: http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/photo_galleries/3727853.stm

Επιπλέον, το Ολυμπιακό Πάρκο για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2012 θα μετασχηματιστεί στο μεγαλύτερο αστικό πάρκο (200 ha) που δημιουργήθηκε στην Ευρώπη τα τελευταία 150 χρόνια.

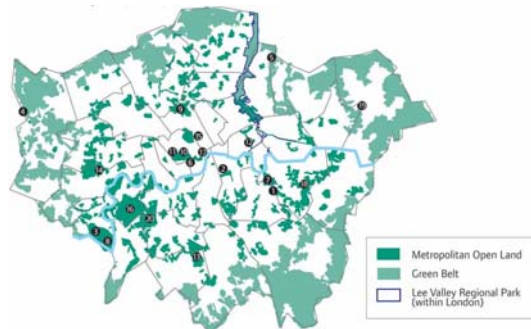

Η χαμηλή δόμηση κυριαρχεί στην περιοχή του Ευρύτερου Λονδίνου. Το μεγαλύτερο ποσοστό του οικιστικού αποθέματος αποτελείται από σειρές διώροφων ή τριώροφων σπιτιών σε συνεχή δόμηση (terraced).

Πηγή: <http://www.nottinghillproperties.com/blog/?p=109>

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της οικιστικής οργάνωσης είναι η ύπαρξη οικοδομικών τετραγώνων στα οποία οργανώνονται οι σειρές ομοιόμορφων σπιτιών ή επτάυλεις γύρω από σχεδιασμένους κήπους, ορισμένοι από τους οποίους παραμένουν ιδιωτικοί. Οι γειτονιές αυτές συχνά είναι από τις πλέον πυκνοδομημένες ή/και εύπορες.

Πηγή: <http://www.london.gov.uk/thelondonplan/>

Το Σχέδιο του Λονδίνου προβλέπει αύξηση του πληθυσμού κατά 1 εκ. ανθρώπους τα επόμενα 20 χρόνια. Στόχος του Σχεδίου είναι η υποδοχή της ανάπτυξης των αναγκών λειτουργιών για το σύνολο του πληθυσμού εντός του ορίου αστικής ανάπτυξης της Πράσινης Ζώνης του Λονδίνου, χωρίς να επεκταθεί σε και να καταναλώσει τους ανοικτούς χώρους, προστατεύοντας τον ιδιαίτερο χαρακτήρα, τις διαφορετικές γειτονιές και τη μοναδική κληρονομιά.

Οι αρχές που διέπουν το Σχέδιο του Λονδίνου προδιαγράφουν μια περισσότερο πυκνή παρά μια πιο εκτεταμένη πόλη. Τα αναγκαία, συνεπώς, ψηλά κτίρια γραφείων και κατοικίας υψηλών πυκνοτήτων (υπάρχοντα και σχεδιαζόμενα) αποτελούν αντικείμενο εξειδικευμένων σχεδιαστικών πολιτικών για την αστική κορυφογραμμή (skyline) του Λονδίνου που αφορούν τη χωροθέτηση, τις επιπτώσεις των κτιρίων μεγάλης κλίμακας, πλαίσια και σχέδια διαχείρισης της θέας.

Λίλα Γρηγορίου

Νίκος Κουτσομάρκος

ΑΠΟΨΕΙΣ ΜΕΛΩΝ*

ΣΗΜ (*): Τα άρθρα που δημοσιεύονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτριών και των συντακτών τους.

9+1 σημεία για το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής

Εικοσιτέσσερα χρόνια από τη θέσπιση του ΡΣΑ (Ν. 1515/85) και μετά τη λήξη της περιόδου εφαρμογής του, το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. προωθεί την επικαιροποίηση του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας - Αττικής (όπως προκύπτει ότι θα ονομάζεται πλέον) θέτοντας σε διαβούλευση το σχετικό Σχέδιο Νόμου. Ο Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. έχει επισημάνει κατ' επανάληψη την ανεπάρκεια των διαδικασιών διαβούλευσης στη χώρα μας για πολύ σημαντικά ζητήματα, όπως το Εθνικό Χωροταξικό και τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια. Η κακή

αυτή «παράδοση» που τείνει να δημιουργηθεί, συνεχίζεται με το Ρυθμιστικό. Κατά την άποψή μας δε μπορεί η ανάρτηση ενός Σχεδίου Νόμου στο διαδίκτυο να θεωρείται διαβούλευση. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνουμε, για ακόμη μια φορά, ότι το Υπουργείο πρέπει να επεξεργαστεί τις προδιαγραφές έργων παροχής υπηρεσιών διαβούλευσης, προκειμένου να διασφαλιστεί το υψηλό επίπεδο των σχετικών διαδικασιών στον χωρικό, αναπτυξιακό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό.

Σε σχέση με το κείμενο του Σχεδίου Νόμου, εντοπίζονται πολλά θετικά στοιχεία και πρόνοιες, που δεν είχαν ληφθεί υπόψη στο Ρυθμιστικό του '85, όμως θεωρούμε ότι θα πρέπει να υπάρξουν και περαιτέρω διευκρινήσεις και εξειδικεύσεις:

1. Θα πρέπει να καταστεί σαφές σε όλους τους φορείς, που άμεσα ή έμμεσα εμπλέκονται στον σχεδιασμό και οι οποίοι έχουν συνηθίσει να λειτουργούν βάσει ενός αυστηρά κανονιστικού πλαισίου, ότι τα Ρυθμιστικά Σχέδια που έχουν προβλεφθεί με τις διατάξεις του Ν. 2508/97 και για άλλες μεγάλες πόλεις πέραν της Αθήνας και Θεσσαλονίκης μεθοδολογικά τοποθετούνται ως σύνδεσμοι μεταξύ του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Σημειώνεται ότι η νομολογία του Σ.τ.Ε προσπάθησε να αξιοποιήσει τα Ρυθμιστικά Σχέδια της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης ως «χωροταξικά σχέδια», ελλείψει κάποιου συνολικότερου χωροταξικού σχεδιασμού σε περιφερειακό επίπεδο. Εκτίμησή μας αποτελεί ότι στην αντίθετη περίπτωση, το Ρυθμιστικό θα καταστεί πεδίο αντιπαραθέσεων και αναγκαστικής ερμηνείας από το ΣτΕ.
2. Η πρόνοια των Σχεδίων Χωρικής Ανάπτυξης Ενοτήτων (Σ.Χ.Α.Ε.) αποτελεί μια καινοτομία με σημαντικά οφέλη, αλλά και εν δυνάμει μειονεκτήματα. Στα

οφέλη περιλαμβάνεται ο υπολογισμός των επεκτάσεων για ενότητες ευρύτερες των πρωτοβάθμιών Ο.Τ.Α., γεγονός που αμβλύνει τις ενδεχόμενες πιέσεις των τοπικών αρχών. Στα μειονεκτήματα περιλαμβάνεται ότι εισάγεται ένα πρόσθετο επίπεδο σχεδιασμού σε ένα σύστημα χωρικού σχεδιασμού που ήδη χαρακτηρίζεται ως «φλύαρο». Επιπλέον δεν είναι σαφής η νομική φύση και η δεσμευτικότητα αυτών των σχεδίων.

Επίσης, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί αν η τριετία που τίθεται ως περίοδος ολοκλήρωσης των μελετών των Σ.Χ.Α.Ε. αφορά και στη θεσμοθέτησή τους.

3. Από το Ρ.Σ.Α. προβλέπεται πλήθος μελετών αλλά και θεσμικών ρυθμίσεων για την ενεργοποίησή του, πέραν των Σ.Χ.Α.Ε. Ειδικότερα, απαιτούνται: α. Ειδική Τομεακή Μελέτη και Σχέδιο Δράσης για το δίκτυο πολεοδομικών κέντρων, β. Προγράμματα στρατηγικών παρεμβάσεων όπου απαιτούνται για την προβολή της «μητροπολιτικής εικόνας», γ. Μελέτες Ανάπλασης Αστικών Περιοχών, δ. Ειδικά Προγράμματα για επιμέρους τομείς (π.χ. τροφοδοσίας καταστημάτων), ε. Ειδική Μελέτη για την κινητικότητα στην αγορά κατοικίας, στ. Σχέδιο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Ακτών κλπ., αλλά και θεσμικές ρυθμίσεις όπως: α. Υπουργική Απόφαση για νέα «ιδιωτικά προγράμματα οικιστικών αναπτύξεων», β. Υπουργική Απόφαση Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. για τα όρια ποιότητας των φυσικών αποδεκτών, γ. Υπουργική Απόφαση Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και συναρμοδίων Υπουργείων που θα ορίζει μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος για νέες και υφιστάμενες εγκαταστάσεις, δ. καθορισμός ειδικών διατάξεων προστασίας των μνημείων της φύσης, κλπ. Ορι-

σμένα εκ των ανωτέρω υφίστανται και άρα θα απαιτηθεί απλώς η επικαιροποίησή τους. Ωστόσο, τίθεται το ερώτημα εάν ο 15-ετής χρονικός ορίζοντας του Ρ.Σ.Α. επαρκεί για να γίνουν όλα αυτά ή τον ξεπερνάνε οι απαιτήσεις / προϋποθέσεις εφαρμογής του, λαμβανομένης υπόψη της υποστελέχωσης του Οργανισμού Αθήνας και της περιορισμένης –μέχρι σήμερα– εμπλοκής του σε έργα, σε ρόλο αντίστοιχο με της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής του Π.Ε.Π. Αττικής^{xxxvi}.

4. Προκύπτουν ορισμένα σημεία ασυμβατότητας του Σχεδίου Νόμου με τα υπερκείμενα επίπεδα σχεδιασμού (Εθνικό Χωροταξικό και Ειδικά Πλαίσια). Από πλευράς περιεχομένου δε θεωρούμε ότι η ασυμβατότητα αυτή είναι κατ' ανάγκη δυσμενής για την Αθήνα – Αττική. Απεναντίας θα κρίναμε χρήσιμη την περαιτέρω διαφοροποίηση σε ορισμένα σημεία, όπως στην περίπτωση των εγκαταστάσεων ΑΠΕ στην Περιφέρεια Αττικής. Αν και σε γενικές γραμμές επικροτούμε τις θέσεις του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και του ΥΠ.ΑΝ. για την προώθηση π.χ. των φωτοβολταϊκών συστημάτων σε κτίρια και την απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης για την εγκατάσταση και τη λειτουργία τους, ωστόσο, συντασσόμαστε με τις θέσεις του ΤΕΕ για τη λήψη πρόσθετων μέτρων προφύλαξης από την αισθητική υποβάθμιση που δύναται να ανακύψει. Επίσης, σε καμία περίπτωση δε θεωρούμε σκόπιμη την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων (ακόμη και ισχύος μικρότερης των 20 Kw) σε μη άρτια αγροτεμάχια στην

^{xxxvi} Εν προκειμένω, δεν είναι σαφές γιατί στην Αττική θα πρέπει να υπάρχουν και οι δύο φορείς και δε μπορούν να συνενωθούν σε έναν. Ευελπιστούμε ότι η πρόνοια για τη σύσταση μητροπολιτικού φορέα (Άρθρο 34) θα αντιμετωπίσει συνολικά και οριστικά το ζήτημα της πολυαρχίας.

Αττική. Κάτι τέτοιο, άλλωστε, θα ερχόταν σε αντίθεση με τις πρόνοιες του Σχεδίου Νόμου για τη διαφύλαξη του Αττικού Τοπίου.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν από νομική σκοπιά δεν απαιτείται η συμβατότητα του Ρ.Σ.Α. με τα υπόλοιπα επίπεδα σχεδιασμού, καθώς το πρώτο είναι Νόμος και επομένως δεν επηρεάζεται από άλλες διατάξεις, η συμβατότητά του με τον υπερκείμενο σχεδιασμό κρίνεται αναγκαία, ώστε να μη ματαιώνεται ο υπερκείμενος σχεδιασμός αλλά και για λόγους συνέπειας και συνοχής του συνολικού συστήματος σχεδιασμού της χώρας μας. Είμαστε ως χώρα, ακόμη, σε στάδιο όπου πασχίζουμε να εμποδίσουμε μια «κουλτούρα σχεδιασμού» και η τήρηση της ιεραρχικής δομής του θα συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση.

5. Το Σχέδιο θα έπρεπε να είναι περισσότερο φιλόδοξο σε σχέση με την «εκτός σχεδίου» δόμηση, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς τις πρόνοιές του για την εδραίωση ενός πολυκεντρικού προτύπου χωρικής οργάνωσης και την αναγνώριση του εξωαστικού χώρου ως βασική συνιστώσα οικολογικής ισορροπίας και ποιότητας ζωής για την Αττική. Είναι σαφές ότι αν η κατασκευή των νέων οδικών αξόνων της Αττικής δεν συνοδεύεται από μέτρα για το δραστικό περιορισμό της «εκτός σχεδίου» δόμησης, τότε θα υπάρξει ενίσχυση του φαινομένου. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να προβλεφθούν στο Σχέδιο Νόμου περιορισμοί της «εκτός σχεδίου» δόμησης (π.χ. κατάργηση των παρεκκλίσεων, εθνικοποίηση του δικαιώματος δόμησης σε αγροτεμάχια, αύξηση της αρτιότητας και μείωση του ΣΔ κ.ο.κ.).
6. Το Σχέδιο θα έπρεπε επίσης να είναι περισσότερο φιλόδοξο και σχετικά με το

θέμα της αυθαίρετης δόμησης. Ωστόσο το έλλειμμα αυτό κληροδοτείται από το έλλειμμα συγκεκριμένων κατευθύνσεων για τον τομέα αυτό του Εθνικού Χωροταξικού. Η αυθαίρετη δόμηση έχει από καιρό αποσυνδεθεί από τη λαϊκή αυτοστέγαση, που αντιστάθμιζε την απουσία προγραμμάτων κοινωνικής κατοικίας. Στο πλαίσιο αυτό, έχει απολέσει κάθε νομιμοποιητικό έρεισμα στη συνείδηση του κόσμου (πέραν φυσικά των αυθαιρετούντων). Πρότασή μας είναι η άμεση κατεδάφιση των αυθαιρέτων που βρίσκονται σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, όπως τα δάση, τα ρέματα, οι ζώνες αιγιαλού και περιοχές προστασίας.

7. Το ζήτημα της κατανομής αρμοδιοτήτων και της ενσωμάτωσης χρονοδιαγραμμάτων για την εφαρμογή των Νόμων είναι ένα ζήτημα το οποίο ανακύπτει και στο συγκεκριμένο Σχέδιο Νόμου. Δεν αρκεί, κατά την άποψή μας, να γίνεται αναφορά στους δυνητικούς φορείς υλοποίησης, όπως γίνεται σήμερα, στην καλύτερη των περιπτώσεων (βλ. π.χ. το Ειδικό Πλαίσιο για τη Βιομηχανία). Θα πρέπει να είναι σαφές ποιος συγκεκριμένος φορέας εκπονεί το κάθε πρόγραμμα ή/και δράση, σε ποιο χρονικό ορίζοντα και με ποιες συνέπειες για τον ίδιο, αλλά και για την εκάστοτε διάταξη (εν προκειμένω για το Ρυθμιστικό) στην περίπτωση που δεν εκπονηθούν τα προβλεπόμενα. Η εμπειρία της μη εφαρμογής, ουσιαστικά, του Β' Κεφαλαίου του Ν. 2508/97 για τις αναπλάσεις, παρά το ότι αναφέρονταν δυνητικοί φορείς υλοποίησης καταδεικνύει ότι για να προχωρήσει η εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδιασμού σε αυτήν τη χώρα θα πρέπει το πλαίσιο να είναι ιδιαίτερα αναλυτικό και απόλυτα σαφές.
8. Για τις μεταφορικές υποδομές το Ρ.Σ.Α. εξειδικεύει σημαντικά σε σχέση με τους

υπόλοιπους τομείς. Ενώ, εν γένει, η κλίμακα ανάλυσης του Ρ.Σ.Α. αντιστοιχεί σε αυτήν ενός χωροταξικού σχεδίου, ειδικά στην περίπτωση των οδικών αξόνων το επίπεδο ανάλυσης διαφοροποιείται. Ενδεχομένως για τον τομέα να υπάρχουν εισροές από άλλες μελέτες. Σε κάθε περίπτωση, κρίνουμε ότι ο σχεδιασμός των οδικών αξόνων θα πρέπει να λάβει υπόψη όσα θα αναφέρονται στις μελέτες που εκπονούνται αυτήν την περίοδο για τις μεταφορές στην Αττική. Επίσης, όπως αναφέρθηκε, το ζήτημα των νέων οδικών αξόνων θα πρέπει να εξετάζεται παράλληλα με αυτό της «εκτός σχεδίου» δόμησης.

9. Ως προς την εφαρμογή και την προσαρμογή άλλων τομεακών πολιτικών στις προβλέψεις του Ρ.Σ.Α., ο Οργανισμός έχει γνωμοδοτικό ρόλο και αφού ενημερωθεί από άλλα Υπουργεία ή Ο.Τ.Α. για τις πολιτικές τους, διατυπώνει γνώμη που γνωστοποιεί και στον Υπουργό ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Εδώ διαφαίνεται κάποιος κίνδυνος για τη δεσμευτικότητα του Ρ.Σ.Α. και εμπλοκής σε ζητήματα συναρμοδιότητας. Σημειώνουμε ότι «Το ΡΣΑ αποβλέπει στην ανάπτυξη των πληγέντων οικοσυστημάτων και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων στην ευρύτερη περιοχή των Αθηνών. Η ειδική αυτή προστασία έχει συνταγματική κατοχύρωση, διότι ο Ν.1515/85 είναι εκτελεστικός νόμος του Συντάγματος και δεν μπορεί να αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί με άλλο νομοσχέδιο που περιέχει δυσμενέστερες για το περιβάλλον διατάξεις» (ΣΤΕ 2403/97). Οι φορείς του Δημοσίου, επομένως που έχουν αρμοδιότητες σχετικές με θέματα για την εφαρμογή του ΡΣΑ και την προστασία του περιβάλλοντος ή επηρεάζουν την εφαρμογή του, οφείλουν να υποστηρίζουν την πραγμάτωση των

στόχων του ΡΣΑ. Με αυτή την έννοια το ΡΣΑ δεσμεύει τη διοίκηση.

10. Τέλος, σημειώνουμε ότι οι προϋποθέσεις του σχεδιασμού είναι οι επαρκείς δομές, οι ξεκάθαρες διαδικασίες και η διασφάλιση της χρηματοδότησης. Αν δεν υπάρξουν και τα τρία αυτά στοιχεία ο σχεδιασμός δεν παράγει αποτελέσματα και οι μελέτες από μόνες τους δεν αρκούν. Συνεπώς, θα πρέπει να προχωρήσει άμεσα η σύσταση του μητροπολιτικού φορέα του Άρθρου 34.

Σοφία Καζάκη
Πρόεδρος ΣΕΜΠΧΠΑ

Αραγε, για ποιους σχεδιάζουμε;

Ένα ερώτημα το οποίο μας απασχολεί, εν γένει, ως γυναίκες πολεοδόμους, είναι κατά πόσο ο σχεδιασμός λαμβάνει (ή είναι σε θέση να λάβει) υπόψη του τη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, ώστε να καταστεί “socially inclusive” (όπως τον αποκαλούν οι αγγλοσάξονες συνάδελφοί μας). Ειδικότερα, ενδιαφέρει να αντιληφθούμε -κυρίως οι χωροτάκτες - πολεοδόμοι, αλλά και οι υπόλοιποι εμπλεκόμενοι στην παραγωγή του δομημένου χώρου- το κατά πόσο το «μοντέλο» αστικής ανάπτυξης, που έχει υιοθετηθεί, αναβαθμίζει ή υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής της σύγχρονης γυναίκας.

Οι εργαζόμενες γυναίκες – μητέρες έχει αποδειχθεί ότι αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στην ανατροφή των παιδιών και στις οικιακές εργασίες σε σχέση με τους εργαζόμενους άντρες. Παράλληλα, η κατακόρυφη αύξηση του αριθμού των διαζυγίων έχει αυξήσει τον αριθμό των μονογονεϊκών νοικοκυριών στην ελληνική κοινωνία, αμφισβητώντας την κυριαρχία της «τυπικής» πυρηνικής οικογένειας.

Το «μοντέλο» αστικής ανάπτυξης, που βασίζεται στις επεκτάσεις και στην «εκτός σχεδίου» δόμηση, δε φαίνεται ικανό να ανταποκριθεί στις νέες αυτές ανάγκες. Η αύξηση των μετακινήσεων που συνεπάγεται (κατοικία – εργασία, κατοικία – κοινωνικές εξυπηρετήσεις, κατοικία - αναψυχή, κλπ.) εξανερμίζει τον ελεύθερο χρόνο (και το εισόδημα) του ανθρώπου και προωθεί την απομόνωση σε περιοχές – υπνυπόγεις. Όπως υποστηρίζει η Hayden (1981)^{xxxvii}, μια θρυλική γυναικεία προσωπικότητα στο χώρο του σχεδιασμού, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες ως εργαζόμενες μητέρες και σχετίζονται με την έλλειψη υπηρεσιών και τον περιορισμένο πλέον χρόνο τους, θεωρούνται ως «ιδιωτικά» και αντιμετωπίζονται, από όσα νοικοκυριά έχουν την οικονομική δυνατότητα, με εμπορικά κερδοφόρες λύσεις όπως ιδιωτικά νηπιαγωγεία και παιδικοί σταθμοί, πρόσληψη ατόμων για τη φύλαξη των παιδιών, κλπ.

Πώς μπορεί να αλλάξει αυτό; Είναι αλήθεια ότι στον τομέα αυτό αναμέναμε περισσότερα από το Εθνικό Χωροταξικό, αλλά και το υπό επικαιροποίηση Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας – Αττικής (όπως πλέον φαίνεται ότι θα ονομάζεται), τουλάχιστον σε επίπεδο κατευθύνσεων. Ακόμη και σε χώρες, όπως οι Η.Π.Α., όπου το νεοφιλελεύθερο «μοντέλο» ανάπτυξης είναι ιδεολογικά κυρίαρχο, δεν υφίσταται η έννοια της «εκτός σχεδίου» και απρογραμματίστης ανάπτυξης. Επίσης, η εκτεταμένη προαστιοποίηση αντιμετωπίζεται πλέον ως δεινό, για μια σειρά λόγους (κλιματική αλλαγή, ενεργειακή ανεπάρκεια, κοινωνική απομόνωση, κ.ά.). Το Εθνικό Χωροταξικό, αλλά και το υπό επικαιροποίηση Ρυθμιστικό χαρακτηρίζονται από μια «τεχνητή ασάφεια» σε σχέση με το συγκεκριμένο ζήτημα. Το πρόβλημα αναγνωρίζεται (σχεδόν

αποκλειστικά ως προς τις περιβαλλοντικές του διαστάσεις), όμως στη συνέχεια «εγκαταλείπεται».

Επανερχόμενοι στη Hayden, εντύπωση προκαλεί ότι σε χώρες όπως οι Η.Π.Α. υπάρχουν εδώ και δεκαετίες περιπτώσεις όπου ο τρόπος οικοδόμησης ενισχύει νέα πρότυπα κοινωνικής οργάνωσης, περισσότερο προσαρμοσμένα στις ανάγκες των νοικοκυριών. Ακολουθώντας μοντέλα συγκατοίκησης, οι κατοικίες αποκτούν κοινούς χώρους (π.χ. κοινή κουζίνα), οπότε μονογονεϊκές οικογένειες διευκολύνονται στη φροντίδα των παιδιών τους, αναλαμβάνοντας εκ περιτροπής (ακόμη και έμμισθα) σχετικά καθήκοντα.

Προφανώς το ελληνικό κατασκευαστικό κεφάλαιο θα ήταν επιφυλακτικό σε τέτοιες λύσεις, καθώς έχει διασφαλίσει τα κέρδη του ακολουθώντας την πεπατημένη. Το Ρυθμιστικό, ωστόσο, μέσα στα όσα αναφέρει θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια αναφορά για την ενίσχυση του κατασκευαστικού κλάδου στην κατεύθυνση της διεύρυνσης των επιλογών κατοικίας. Άλλωστε, η παροχή κοινωνικής κατοικίας εξακολουθεί να αποτελεί διατυπωμένο στόχο του. Πολλές εργαζόμενες μόνες μητέρες (και άνδρες) θα επιθυμούσαν, αν είχαν τη δυνατότητα, να συμμετέχουν σε τέτοιου είδους σχήματα, που θα ενίσχυαν την οικονομική τους ανεξαρτησία, ενώ παράλληλα θα μεγιστοποιούσαν τις επιλογές τους για τη φροντίδα των παιδιών και την κοινωνικοποίησή τους. Για να γίνει όμως αυτό, ο σχεδιασμός και η οργάνωση του χώρου στην Ελλάδα θα πρέπει να υπερβούν τους παραδοσιακούς περιορισμούς τους και να αρχίσουν να λαμβάνουν περισσότερο υπόψη το υποκείμενο του σχεδιασμού, τον άνθρωπο.

Ομάδα προβληματισμού:

*Αιμιλία Αλεξανδροπούλου, Έφη Δαμουλάκη,
Ιωάννα Δούνια, Κατερίνα Κοντοπίδη,
Κρύστα Πετροπούλου, Ελίζα Ταμουρίδου*

^{xxxvii} Hayden, D., 1981, "What would a non-sexist city be like? Speculations on housing, urban design and human work", στο Stimpson, C. R. et al. (eds.), *Women and the American City*, University of Chicago Press

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

1. Κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Γκοβόστη το βιβλίο «**Ποσοτική Χωρική Ανάλυση**», του Αναπληρωτή Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Γεώργιου Ν. Φώτη, στο οποίο παρουσιάζεται ένα σύνολο από ποσοτικές διαδικασίες, που αξιοποιούνται στη μελέτη χωρικών φαινομένων και οντοτήτων βάσει των τοπολογικών, γεωμετρικών ή γεωγραφικών ιδιοτήτων - χαρακτηριστικών τους και ο βασικός τους ρόλος είναι η τροφοδότηση της διαδικασίας του χωρικού σχεδιασμού.

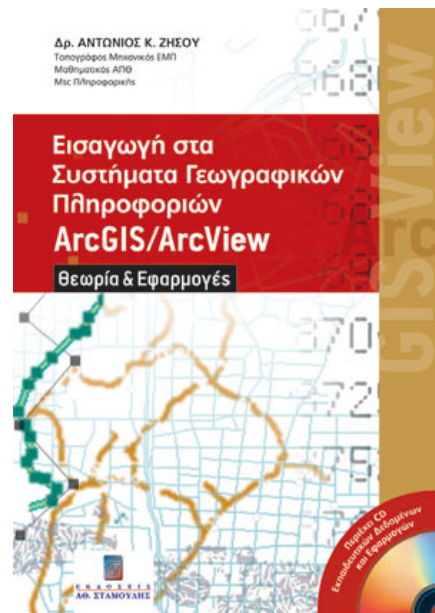
Στο συγκεκριμένο βιβλίο περιλαμβάνεται μια συλλογή εμπειρίας και γνώσεων, η οποία αφορά μεθόδους και τεχνικές Χωρικής Ανάλυσης (Quantitative Spatial Analysis) καθώς και σύγχρονες τεχνολογίες, όπως αυτή των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (Geographic Information Systems), που καλούνται πλέον να υποστηρίξουν τη διαδικασία λήψης αντίστοιχων αποφάσεων.

Μορφοποιήθηκε από τη διεθνή κυρίως βιβλιογραφία αλλά και από τη σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα και χρησιμοποιήθηκε, αρχικά, ως εκπαιδευτικό υλικό του μεταπτυχιακού προγράμματος

σπουδών του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Το βιβλίο απευθύνεται στην ευρύτερη ακαδημαϊκή, επιστημονική και ερευνητική κοινότητα και ειδικότερα στους φορείς άσκησης χωρικών πολιτικών και σχεδιασμού καθώς και σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές Πολυτεχνικών, Γεωγραφικών και Οικονομικών Σχολών.

2. Κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Σταμούλη» η δεύτερη έκδοση του βιβλίου του Δρος Α. Ζήσου – ATM με τίτλο «**Εισαγωγή στα Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών ArcGIS /ArcView**».

Στο βιβλίο παρουσιάζονται οι βασικές εφαρμογές του Συστήματος Γεωγραφικών Πληροφοριών ArcGIS /ArcView με απλό και κατανοητό τρόπο, μέσα από τη χρήση παραδειγμάτων και εφαρμογών, τα εκπαιδευτικά δεδομένα των οποίων βρίσκονται σε συνοδευτικό CD.

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε πρακτικές εφαρμογές όπως διαχείριση χωρικών και περιγραφικών δεδομένων, κατασκευή ποιοτικών χαρτών, ψηφιοποίηση αναλογικών χαρτών, γεωκωδικοποίηση κλπ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1. Στις 22 – 23 Σεπτεμβρίου 2009 διοργανώνεται από το Τ.Ε.Ε. διημερίδα με θέμα «Ισχύον Πλαίσιο Μελετών Δημοσίου – Εφαρμογή – Προβληματισμοί – Βελτιώσεις». Η διημερίδα θα πραγματοποιηθεί στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών. Ώρα έναρξης: 09:30 π.μ. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθύνεστε στο Τμήμα Επιστημονικού και Αναπτυξιακού Έργου του ΤΕΕ: τηλ.: 2103291252-4, 2103291642 e-mail: meletes@central.tee.gr
2. Στις 24 – 27 Σεπτεμβρίου 2009 διοργανώνεται το 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης στο Βόλο.

Ο Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. συμμετέχει στο συνέδριο ως συνδιοργανωτής. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής προσκαλεί τα μέλη του στη Δεξίωση Τυρού και Οίνου - **Wine and Cheese Reception**, στις 25 Σεπτεμβρίου 2009, ώρα 21.00 μ.μ., στο αίθριο του κτιρίου του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πεδίον Άρεως, Βόλος.

Η εκδήλωση θα αποτελέσει μια ευκαιρία συνάντησης των αποφοίτων του Τμήματος με αφορμή τη συμπλήρωση 20 ετών λειτουργίας του.

Η είσοδος είναι ελεύθερη με την επίδειξη της πρόσκλησης που θα αποσταλεί στους αποφοίτους του Τμήματος και στα μέλη του Συλλόγου.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το συνέδριο μπορούν να βρεθούν στην ιστοσελίδα:

<http://www.prd2.prd.uth.gr>

Για ερωτήσεις σχετικά με το συνέδριο μπορείτε να απευθυνθείτε στον γραμματέα του συνεδρίου κ. Στέφανο Κηπουρό:

τηλ.: 2421074282

fax: 24210 74276

κινητό: 6946006639

e-mail: skipour@uth.gr

grammateia_prd2@prd.uth.gr

3. Στις 18 – 22 Οκτωβρίου 2009 διοργανώνεται το 45^ο Συνέδριο του ISoCaRP στο Πόρτο της Πορτογαλίας με θέμα “Low Carbon Cities”.

Θα προηγηθεί, στο διάστημα 15 – 17 Οκτωβρίου, το εργαστήριο των Young Planning Professionals.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα του ISoCaRP: www.isocarp.org

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ

Φωτιάδη, Χ., «Ένα βήμα πιο κοντά στην ανάπτυξη...», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 1, 2009

Χαράμη, Σ., «Εκατομμύρια τ.μ. παράνομης δόμησης», *Ελεύθερος Τύπος*, Απρίλιος 3, 2009

_____, «Τουριστική ενοποίηση του τριεθνούς Πάρκου των Πρεσπών», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 5, 2009

Γεωργιοπούλου, Τ., «Τα οικιστικά τέρατα και το μοντέλο της Νέας Υόρκης», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 5, 2009

Λιάλιος, Γ., «Μελέτη για τη σωτηρία της Αθήνας», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 5, 2009

Αυλωνίτης, Α., «Μπλόκο στην εκτός σχεδίου δόμηση», *Ημερησία*, Απρίλιος 7, 2009

Βασιλάκη, Χ., «Φιλί της ζωής στο πάρκο ‘Αντώνης Τρίτσης’», *Ελεύθερος Τύπος*, Απρίλιος 7, 2009

- Γιογιακάς, Π., «Οι ημιυπαίθριοι δεν μπορούν να νομιμοποιηθούν», *Τα Νέα*, Απρίλιος 8, 2009
- Λιάλιος, Γ., «'Καμπανάκι' από την Ε.Ε. για Θριάσιο», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 8, 2009
- Σωτηροπούλου, Ε., «Στα σκαριά το νομοσχέδιο για οικοδομικές άδειες και πολεοδομικές ρυθμίσεις», *Η Ναυτεμπορική*, Απρίλιος 9, 2009
- Ελαφρός, Γ., «Προς επιδότηση της φθηνής ενέργειας», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 9, 2009
- _____, «Μέτρα για την προστασία του Ασωπού», *Η Ναυτεμπορική*, Απρίλιος 9, 2009
- Λιάλιος, Γ., «Οργή και έκπληξη για την εκτροπή του Αχελώου», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 11, 2009
- _____, «Το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας – Αττικής παρουσίασε ο κ. Σουφλιάς», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 13, 2009
- _____, «Αναπλάσεις και προστασία γης», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 14, 2009
- Σταυρογιάννη, Λ., «Χτίζουν την Αττική, υπόσχονται μετρό με μετρα-χήλια...», *Η Αυγή*, Απρίλιος 14, 2009
- _____, «Δίκτυο του μετρό με 220 χιλιόμετρα και 200 σταθμούς», *Ημερησία*, Απρίλιος 14, 2009
- _____, «Αλλάζει όψη το λεκανοπέδιο Αττικής», *Απογευματινή*, Απρίλιος 14, 2009
- Δεμερτζής, Α., «Εντός σχεδίου 200.000 στρέμματα», *Ελεύθερος Τύπος*, Απρίλιος 14, 2009
- Νικολοπούλου, Μ., «'Τακτοποίηση' και για αυθαίρετα», *Το Έθνος*, Απρίλιος 14, 2009
- _____, «Φοβόμαστε ότι θα φτιαχτούν πολλές μικρές Αθήνες...», *Ελεύθερος Τύπος*, Απρίλιος 15, 2009
- Ρουμελιώτης, Α., «Επαναρυθμίστε το Ρυθμιστικό...», *Ελεύθερος Τύπος*, Απρίλιος 15, 2009
- Λιάλιος, Γ., «Με υπέρ και κατά το Ρυθμιστικό Σχέδιο», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 15, 2009
- Χαραλαμπίδου, Β., «Νέοι δρόμοι και θεματικά πάρκα στην Αθήνα», *Το Βήμα*, Απρίλιος 15, 2009
- Λαζαρίδου, Α., «Ένα (πρώην) πάρκινγκ μεταμορφώνεται σε πολιτιστικό πάρκο», *Το Βήμα*, Απρίλιος 15, 2009
- Βογιατζάκης, Σ., «Η αναγέννηση της λίμνης Κάρλας», *Το Έθνος*, Απρίλιος 23, 2009
- Χατζιωαννίδου, Ε., «Ρύθμιση χρήσης αιγιαλών από τους ΟΤΑ», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 23, 2009
- Νικολοπούλου, Μ., «Έκλεισαν τη στρόφιγγα κονδυλίων για νέους ΧΥΤΑ», *Το Έθνος*, Απρίλιος 23, 2009
- _____, «Ως την Καλαμαριά το Μετρό Θεσσαλονίκης», *Το Βήμα*, Απρίλιος 24, 2009
- Αντωνίου, Θ., Μελίδου, Θ., Νικόπουλος Χ., «Τα εμπορικά κέντρα των Ελλήνων», *Το Έθνος*, Απρίλιος 24, 2009
- Γεωργιοπούλου, Τ., «Διεκδικήσεις για αποχαρακτηρισμό δασικών εκτάσεων», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 26, 2009
- Χατζιωαννίδου, Ε., «Χιλιάδες στρέμματα στη λίστα για ένταξη στο σχέδιο», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 26, 2009
- Λιάλιος, Γ., «Μάχη στην Αν. Αττική για περιοχές – φιλέτα», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 26, 2009
- Μπελαβίλας, Ν., «Η Αρχιτεκτονική Σχολή αιτία του κακού», *Η Αυγή*, Απρίλιος 27, 2009
- Τζαναβάρα, Χ., «Αντι-οικολογική η Ελλάδα», *Ελευθεροτυπία*, Απρίλιος 27, 2009

- Χαραμή, Σ., «Ο Κηφισός μπορεί να γίνει Τάμεσης», *Ελεύθερος Τύπος*, Απρίλιος 27, 2009
- _____, «Κύμα εμπορευματοποίησης στις παραλίες της χώρας», *Ριζοσπάστης*, Απρίλιος 27, 2009
- Τζέλης, Κ., «Νομοσχέδιο 'σκούπα' φέρνει ο Γ. Σουφλιάς», *Ημερησία*, Απρίλιος 27, 2009
- Βασιλάκη, Χ., «Την Αθήνα κι αν την πλένεις...», *Ελεύθερος Τύπος*, Απρίλιος 28, 2009
- _____, «Το οικιστικό μοντέλο του Παρισιού σε...φτωχή ελληνική έκδοση», *Ημερησία*, Απρίλιος 28, 2009
- _____, «Διάλογος για το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας», *Το Βήμα*, Απρίλιος 28, 2009
- Σταυρογιάννη, Λ., «Χάνεται η βιοποικιλότητα, απειλείται η ζωή», *Αυγή*, Απρίλιος 29, 2009
- Φωτιάδη, Ι., «Ανακοίνωση λύσεων για τον Μαλιακό», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 29, 2009
- Καρανάτση, Ε., «Η Αθήνα χρειάζεται ριζικό επανασχεδιασμό», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 29, 2009
- _____, «Άτολμα και ανεπαρκή τα μέτρα της οικοδομής», *Ελευθεροτυπία*, Απρίλιος 29, 2009
- Δεμερτζής, Α., «Εντάξεις εκπρές για νόμιμη δόμηση», *Ελεύθερος Τύπος*, Απρίλιος 30, 2009
- Γιόγιακας, Π., «Τουριστικό...τσιμέντο να γίνει», *Τα Νέα*, Απρίλιος 30, 2009
- Λιάλιος, Γ., «Μικρές υπαναχωρήσεις στο τελικό σχέδιο του Ειδικού Χωροταξικού», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 30, 2009
- Νικολοπούλου, Μ., «Περιορισμοί για εκτός σχεδίου τουριστικές εγκαταστάσεις», *Το Έθνος*, Απρίλιος 30, 2009
- _____, «Οι χωματερές απειλή για τα δάση της Μακεδονίας», *Ελευθεροτυπία*, Απρίλιος 30, 2009
- Μοιρασγένης, Σ., «Οι ευέλικτοι μηχανισμοί του Πρωτοκόλλου του Κιότο», *Η Αυγή*, Μάιος 4, 2009
- Χαραμή, Σ., «Οικοδομική επίθεση στην Ακαδημία Πλάτωνος», *Ελεύθερος Τύπος*, Μάιος 4, 2009
- Τζαναβάρα, Χ., «Ψαλίδι στα πρόστιμα για τους ημιυπαίθριους», *Ελευθεροτυπία*, Μάιος 4, 2009
- _____, «Αλλαγές στους όρους δόμησης των condo hotels», *Ημερησία*, Μάιος 4, 2009
- Καραγιαννάκης, Α., «Λονδίνο, Παρίσι, Αθήνα, οι πιο βρώμικες πόλεις», *Τα Νέα*, Μάιος 5, 2009
- _____, «'Ναι', από τον δήμο για διπλή ανάπτυξη», *Η Καθημερινή*, Μάιος 5, 2009
- Κουκουμάκας, Κ., «Στενεύει ο Θερμαϊκός!», *Τα Νέα*, Μάιος 6, 2009
- Μουτούση, Ν., «Απώλειες στην ποιότητα ζωής με τους νέους αυτοκινητόδρομους στον Υμηττό», *Τα Νέα*, Μάιος 6, 2009
- Λιάλιος, Γ., «Ο αιγιαλός και η παραλία ανήκουν σε όλους», *Η Καθημερινή*, Μάιος 6, 2009
- Χαραμή, Σ., «Το Παρίσι γίνεται...μεγάλο», *Ελεύθερος Τύπος*, Μάιος 9, 2009
- Φωτόπουλος, Ν., «84 χωματερές πνίγουν το δέλτα Αξιού – Αλιάκμονα», *Ελευθεροτυπία*, Μάιος 12, 2009
- Γιογιακας, Π., «Σπίτια για εκατομμυριούχους και φόβοι για αυθαίρετα», *Τα Νέα*, Μάιος 16, 2009
- Λιάγγου, Χ., «Το παρεμπόριο της πράσινης ενέργειας», *Η Καθημερινή*, Μάιος 17, 2009

- Τσιμπούκης, Π., «'ΠΑΟ...στο γήπεδό μου', στον Βοτανικό», *Το Βήμα*, Μάιος 17, 2009
- Τσίρος, Θ. & Παπαμιλιάδου, Α., «Τακτοποίηση ημιυπαίθριων για έσοδα 2 έως 4 δις ευρώ», *Ελευθεροτυπία*, Μάιος 17, 2009
- , «Άλλη μια καταδίκη για την Ελλάδα», *Η Αυγή*, Μάιος 17, 2009
- Σταμπογλης, Δ., «Σχέδιο Νόμου: Ελεύθερη εργασία», *Το Βήμα*, Μάιος 17, 2009
- Ντελέζος Κ., «Βουλιάζει στο λιμάνι η επέκταση του τραμ», *Τα Νέα*, Μάιος 18, 2009
- Τζαναβάρα, Χ., «Πυρ για τους ημιυπαίθριους», *Ελευθεροτυπία*, Μάιος 19, 2009
- Λιάμης, Λ., «Η Ελλάδα υποχώρησε 10 θέσεις στην ανταγωνιστικότητα το 2009», *Ημερησία*, Μάιος 19, 2009
- , «Απαλείφτηκε η 'αρτιότητα' για τα φωτοβολταϊκά πάρκα», *Ελεύθερος Τύπος*, Μάιος 19, 2009
- Πλήκα, Μ. «Στο έλεος επιχειρηματιών η παραλία Θεσσαλονίκης», *Η Αυγή*, Μάιος 19, 2009
- Παπαγιάννης, Κ., «Καθολική κριτική στο νέο ρυθμιστικό σχέδιο για την Αττική», *Η Αυγή*, Μάιος 20, 2009
- Λιάγγου, Χ., «Κατ' οίκον παραγωγή ρεύματος με φωτοβολταϊκά στις στέγες», *Η Καθημερινή*, Μάιος 21, 2009
- , «Υδατοκαλλιέργειες: Οριστική λύση σε θέματα χωροταξίας», *Ημερησία*, Μάιος 21, 2009
- Ρουσάνογλου, Ν., «Έτοιμο το 2011 το θεματικό πάρκο Αγίου Κοσμά», *Η Καθημερινή*, Μάιος 22, 2009
- Χατζηιωαννίδου, Ε., «Αδιέξοδο με τα απορρίμματα στην Αττική», *Η Καθημερινή*, Μάιος 24, 2009
- Τσώλη, Μ., «Ο Ασωπός υπό την προστασία των ενεργών πολιτών», *Το Βήμα*, Μάιος 24, 2009
- Ρουσάνογλου, Ν., «Προς ακύρωση η υποθαλάσσια», *Η Καθημερινή*, Μάιος 24, 2009
- Χωμενίδης, Τ., «Η ανάπλαση της Αθήνας συμφέρει...», *Η Καθημερινή*, Μάιος 24, 2009
- Τζέλης, Κ., «Έτοιμο το πρώτο κέντρο διαλογής απορριμμάτων», *Ημερησία*, Μάιος 27, 2009
- Λιάλιος, Γ., «Παραδίδεται ολόκληρη η Εγνατία Οδός», *Η Καθημερινή*, Μάιος 27, 2009
- Χαραλαμπίδου, Β., «Δορυφορικό μάτι στα αυθαίρετα», *Το Βήμα*, Μάιος 29, 2009
- Τζάννε, Μ., «Κόβουν πόρους από τις προστατευόμενες περιοχές», *Πρώτο Θέμα*, Μάιος 29, 2009
- Κανέλλης, Β. Σ., «Κερδοσκοπικό σαφάρι...εκτός σχεδίου», *Το Έθνος*, Μάιος 30, 2009
- Ριτζαλέου, Μ., «Ελευθερώνουν τις παραλίες του Πηλίου με μπουλντόζες», *Το Έθνος*, Μάιος 30, 2009
- Λιάλιος, Γ., «Στην Ευρώπη αναπλάσεις, εδώ τσιμέντο», *Η Καθημερινή*, Μάιος 31, 2009
- Τζάννε, Μ., «Βούρκος του λεκανοπεδίου το Θριάσιο», *Πρώτο Θέμα*, Ιούνιος 1, 2009
- Τζαναβάρα, Χ., «'Φυτεύουν' το γκαράζ – κουβέντα για το πάρκο», *Ελευθεροτυπία*, Ιούνιος 1, 2009
- Χαραμη, Σ., «Τα νεοκλασικά της Αεροπαγίτου...μετακομίζουν», *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούνιος 1, 2009
- Χρυσολωρά, Ε., «Κόλλησε το άνοιγμα των κλειστών επαγγελματιών», *Τα Νέα*, Ιούνιος 1, 2009

Νικολοπούλου, Μ., «Αισιοδοξία για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου», *Το Έθνος*, Ιούnius 2, 2009

Γιόγιακας, Π., «Ενεργειακή 'παγίδα' οι κλειστοί ημιυπαίθριοι», *Τα Νέα*, Ιούnius 2, 2009

Δανέλλης, Β., «Υγρότοποι ίσον σκουπιδοτοποι!», *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούnius 2, 2009

—, «Πάνω από 150 χωματερές – βόμβα στη Θεσσαλονίκη», *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούnius 3, 2009

Αγγελίδης, Α., «Καμπανάκι για τη διάσωση του Αλιάκμονα», *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούnius 3, 2009

Φωτιάδη Ι., «Αγανάκτηση για τις...πληγές του Κηφισού», *Η Καθημερινή*, Ιούnius 3, 2009

Φιντικάκης, Γ., «70 χρόνια πίσω στους στόχους για τα αιολικά», *Τα Νέα*, Ιούnius 4, 2009

Παπαγιάννης, Κ., «Σε κρίσιμη φάση οι διαπραγματεύσεις για τη συνθήκη της Κοπεγχάγης», *Η Αυγή*, Ιούnius 4, 2009

Βουτσαδάκης, Κ., «Αιολικά πάρκα στο λεκανοπέδιο», *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούnius 5, 2009

Νικολοπούλου, Μ., «Αγκάθια για την Ελλάδα χωματερές και Αχελώος», *Το Έθνος*, Ιούnius 5 2009

Ρουσάνογλου, Ν.Χ., «Τέλος στα υπόγεια...play rooms», *Η Καθημερινή*, Ιούnius 5 2009

Βουτσαδάκης, Κ., «Η Ελλάδα χάνει το τρένο των ανανεώσιμων πηγών», *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούnius 9, 2009

—, «Αξία δεν έχουν μόνο οι προσόψεις», *Ριζοσπάστης*, Ιούnius 9, 2009

Χαραμη, Σ., «Η ενοποίηση έμεινε στη μακέτα», *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούnius 10, 2009

Τζέλης, Κ., «Πάρκο, σινεμά και γήπεδα στην παραλία του Φαλήρου», *Ημερησία*, Ιούnius 12, 2009

—, «Κίνδυνος για τις φτωχές χώρες η κλιματική αλλαγή», *Αυγή*, Ιούnius 13, 2009

Λιάλιος, Γ., «Τα χρυσοπληρωμένα κουφάρια του 2004», *Η Καθημερινή*, Ιούnius 14, 2009

Χριστοφιλόπουλος, Δ. Γ., «Η αυθαίρετη δόμηση συνεχίζει ακάθεκτα την πορεία της», *Ελευθεροτυπία*, Ιούnius 24, 2009

Λιάλιος, Γ., «Αδάμαστη η αυθαίρετη δόμηση», *Η Καθημερινή*, Ιούnius 26, 2009

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΤΕΥΧΩΝ

π01: Μητροπολιτικό πάρκο Ελληνικού, μετεγκατάσταση ΔΕΘ, Ρυθμιστικό Σχέδιο Λάρισας

π02: Ειδικό Πλαίσιο Βιομηχανίας, Επικαιροποίηση Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης, Αναθεώρηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δήμου Τρικκαίων

Τα προηγούμενα τεύχη είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α., www.poleodomia.gr & www.chorotaxia.gr στο λήμμα «Εκδόσεις».

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ

Παρακαλούμε, για τη διευκόλυνση όσων ασχολούνται με τη σύνταξη του κάθε δελτίου και προκειμένου να μη χάνεται άσκοπα χρόνος σε μετατροπές κειμένων, να τηρούνται οι ακόλουθες βασικές προδιαγραφές:

Επικεφαλίδες

- 1η Επικεφαλίδα: Heading 2

- 2η επικεφαλίδα: Heading 3

- Κ.ο.κ.

Κείμενο

- Normal

Αριθμήσεις

- List Bullet

- List Bullet 2

- List Bullet 3

- List Number

Τα σημεία ενδιαφέροντος σημειώνονται με bold. Για τις επικεφαλίδες πινάκων χρησιμοποιούνται Table Header, για το κείμενο πινάκων Table Text και για την αρίθμηση Table Bullet και Table Number. Δεδομένου ότι πρόκειται για ηλεκτρονική έκδοση αποφύγετε την αποστολή φωτογραφιών, με την εξαίρεση των άρθρων που προορίζονται για τη στήλη «Χωροσκόπιο». Παρακαλούμε, οι φωτογραφίες να έχουν συμπιεστεί ήδη πριν αποσταλούν και να αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του αποστολέα. Παρακαλούμε, επίσης, να παραθέτετε τις πηγές σας στα κείμενα που αποστέλλετε. Οποιοσδήποτε από τους γνωστούς τρόπους βιβλιογραφικής αναφοράς είναι αποδεκτός, αρκεί να τηρείται ενιαία σε κάθε κείμενο.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Το e-mail επικοινωνίας είναι το grammateia@chorotaxia.gr. Το e-mail επικοινωνίας θα πρέπει να ελέγχεται από τον αποστολέα κάθε φορά, με βάση το προηγούμενο ενημερωτικό.

